

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2025

METSO-tilannekatsaus 2024

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden
toimintaohjelma 2008–2025

Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kaisu Aapala ja Hanna Muttilainen (toim.)

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2025

METSO-tilannekatsaus 2024

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden
toimintaohjelma 2008–2025

Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kaisu Aapala ja Hanna Muttilainen (toim.)

**Jukka Ruutiainen, Petri Heinonen, Ninni Mikkonen, Minna Pekkonen ja
Santtu Kareksela**

Viittausohje:

Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2025. METSO-tilannekatsaus 2024 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s.

Viittausohje yksittäiseen artikkeliin:

Ruutiainen, J. 2025. Lehtokeskusalueiden luontohelmet - Turvatumpi tulevaisuus Suomen lehtojen uhanalaistuvalla lajistolle. Julkaisussa: Anttila, S., Koskela, T., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2025. METSO-tilannekatsaus 2024 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 31–35.

ISBN 978-952-419-080-0 (Verkkójulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkójulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-080-0>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Toimittajat: Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kaisu Aapala ja Hanna Muttilainen

Kirjoittajat: Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kaisu Aapala, Hanna Muttilainen, Jukka Ruutiainen, Petri Heinonen, Ninni Mikkonen, Minna Pekkonen ja Santtu Kareksela

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2025

Julkaisuvuosi: 2025

Kannen kuva: Terhi Koskela

Tiivistelmä

Susanna Anttila¹, Terhi Koskela², Kaisu Aapala¹ ja Hanna Muttilainen² (toim.)

¹ Suomen ympäristökeskus, Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki

² Luonnonvarakeskus, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

METSO-tilannekatsaus esittelee Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) 2008–2025 etenemistä vuonna 2024.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) toteuttivat vuonna 2024 METSO-ohjelmaa yhteensä 2 906 hehtaarin alalla, ja tästä oli yksityisiä suojelualueita 1 580 hehtaaria, luonnonsuojelulakiin perustuvia määräaikaista rauhoitusalueita 18 hehtaaria ja valtiolle luonnonsuojeluun hankittuja alueita 1 308 hehtaaria.

METSO-ohjelmassa on vuosina 2008–2024 laajennettu suojelualueverkostoa yhteensä 96 218 hehtaaria, eli suojelualueverkoston kehittämiseksi METSO-ohjelmassa asetettu kokonaistavoite, 96 000 hehtaaria, on saavutettu. Suojelualueverkoston kehittämiseen lasketaan mukaan ELY-keskusten tekemä METSO-ohjelman toteutus vuosina 2008–2024 (83 218 ha) sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu.

Suomen metsäkeskus teki vuonna 2024 voimaan tulleen metsätalouden määräaikaisten kannustejärjestelmän, metkan (71/2023), mukaisia metsätalouden ympäristötukisopimuksia vuonna 2024 yhteensä 259 hehtaarille ja toteutti luonnonhoitohankkeita 199 hehtaarilla. Vuosina 2008–2024 ympäristötukisopimuksia on tehty yhteensä 59 887 hehtaarille ja luonnonhoitohankkeita toteutettu METSO-elinympäristöissä 5 625 hehtaarilla. Ympäristötukisopimuksille ja luonnonhoitohankkeiden toteutukselle METSO-ohjelmassa asetetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta on saavutettu kaikkiaan 80 prosenttia (65 512 ha). Metsäkeskuksen METSO-työssä vuosi 2024 oli poikkeuksellinen metsätalouden kannustejärjestelmälain uudistumisen ja siihen liittyvän rahoituksen käsittelyjärjestelmän uudistuksen vuoksi.

Vuonna 2024 Metsähallituksen Luontopalvelut ennallisti METSO-ohjelman toiminta-alueella 1 130 hehtaaria soita, joista pääosa valtion suojelualueilla. Lisäksi Luontopalvelut ennallisti metsiä ja hoiti arvokkaita puustoisia elinympäristöjä yhteensä 3 299 hehtaarilla, mukaan lukien puustoisien perinnebiotooppien jatkuva hoito. Yksityisillä suojelualueilla tehtiin kerta- luonteisia kunnostustoimia 239 hehtaarilla, pääasiassa soiden ennallistamista. Ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteistä merkittävä osa lasketaan Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamiseen ja raportoidaan myös Helmi-ohjelman seurannassa.

Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömet- sissä, noudattaen omistajapoliittisia linjauksia ja Helmi-ohjelman tavoitteita. Vuonna 2024 Metsähallitus Metsätalous Oy toteutti luonnonhoidon toimenpiteitä METSO-ohjelman toi- minta-alueella yhteensä 3 909 hehtaarilla. Lisäksi poltettiin 29 säästöpuuryhmää.

Vuonna 2024 oli käynnissä neljä valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta sekä yksi METSO-ohjelman yhteistoimintaverkosto. MetZo III -hankkeessa tuotettiin monimuotoisuutta

kuvaavia aineistoja ja yhteenvetoja hyödyntäen Zonation-ohjelmistoa. Luonnonvarakeskuksessa METSO-hankkeiden toiminta jatkui.

METSO-ohjelman seurantatyöryhmä asetettiin uudelleen vuoden 2024 elokuussa keskeisenä tehtävänä METSO-ohjelman jatkokauden valmistelu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla. METSO-ohjelman loppuarviointi käynnistyi syksyllä 2024 ja valmistui alkuvuodesta 2025.

Asiasanat: monimuotoisuus, luonnonsuojelu, metsät, metsänomistajat, toimintaohjelma

Abstract

Susanna Anttila¹, Terhi Koskela², Kaisu Aapala¹ and Hanna Muttilainen² (eds.)

¹ Finnish Environment Institute, Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki

² Natural Resources Institute Finland, Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

The METSO status report 2024 presents the progress of the Forest Biodiversity Programme for Southern Finland (METSO) for the year 2024.

In 2024, the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) implemented the METSO Programme over an area of 2,906 hectares. Of this, 1,580 hectares were private nature reserves, 18 hectares were temporary nature reserves under the Nature Conservation Act, and 1,308 hectares were areas acquired for the state for conservation purposes.

Between 2008 and 2024, the METSO Programme has expanded the network of protected areas by a total of 96,218 hectares, thereby achieving the programme's overall target of 96,000 hectares. This includes 83,218 hectares implemented by the ELY Centres and the METSO conservation of 13,000 hectares of state-owned land in 2014 by Metsähallitus.

In 2024, the Finnish Forest Centre established forestry environmental aid contracts under the Act on a Temporary Forestry Incentive Scheme (Metka, 71/2023) which entered into force in 2024, covering a total of 259 hectares, and implemented nature management projects on 199 hectares. From 2008 to 2024, forestry environmental aid contracts have covered a total of 59,887 hectares, and nature management projects have been carried out on 5,625 hectares within METSO habitats. Together, these account for 80 percent (65,512 ha) of the METSO Programme's 82,000-hectare target for these measures. The year 2024 was exceptional for the Forest Centre's METSO work due to the reform of the forestry incentive legislation and its associated funding system.

In 2024, Metsähallitus Parks and Wildlife Finland restored 1,130 hectares of mires within the METSO Programme's operating area, mostly on state-owned protected areas. Additionally, they restored forests and managed valuable wooded habitats on 3,299 hectares, including the continuous management of wooded heritage biotopes. One-time restoration measures were carried out on 239 hectares of private protected areas, mainly mire restoration. A significant part of the restoration and nature management activities is included in the achievement of the goals set in the Helmi habitats programme and is also reported under Helmi monitoring.

Metsähallitus Forestry Ltd carried out active nature management in state-owned multiple-use forests in line with owner policy guidelines in accordance with the Helmi Programme's goals. In 2024, Metsähallitus Forestry Ltd implemented nature management measures on 3,909 hectares in the METSO Programme's operating area and conducted controlled burning of 29 retention tree groups.

In 2024, four national nature management development projects and one METSO cooperation network were ongoing. The MetZo III project produced biodiversity-related datasets and

summaries using the Zonation software. METSO projects were continued at the Natural Resources Institute Finland (Luke).

The METSO Programme monitoring group was re-established in August 2024, with its main task being the preparation of the programme's continuation under the leadership of the Ministry of the Environment and the Ministry of Agriculture and Forestry. The final evaluation of the METSO Programme commenced in autumn 2024 and was completed in early 2025.

Keywords: biodiversity, nature conservation, forests, forest owners, action programme

Sisällys

1. Johdanto	8
2. METSO:n toteutus 2008–2024	11
2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen.....	13
2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä	19
2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus	23
2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla.....	24
2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla	25
2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion monikäyttömetsissä.....	26
2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen	27
2.3.5. ELO-ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät.....	28
3. METSO-tutkimus ja -kehittäminen	29
3.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet ja yhteistoimintaverkostot.....	29
3.1.1. Lehtokeskusalueiden luontohelmet – Turvatumpi tulevaisuus Suomen lehtojen uhanalaistuvalla lajistolle	31
3.1.2. Lehtojen määrä, sijainti ja laatu on pääosin tuntematon – lehtojen kartoitustarve on suuri.. ..	36
3.2. Tukea luonnon suojelun, ennallistamisen sekä alueiden käytön suunnitteluun.....	39
4. METSO-ohjelman viestintä	43
5. METSO vuonna 2025	44
Viitteet.....	47
Liitteet	49

1. Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) 2008–2025 tavoitteena on osaltaan pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. METSO-ohjelman tavoitteena on vuoteen 2025 mennessä laajentaa suojelualueverkostoa 96 000 hehtaarilla sekä toteuttaa ympäristötukisopimuksia ja luonnonhoitohankkeita 82 000 hehtaarin alalla. METSO-ohjelma sisältää neljätoista toimenpidettä ja perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen (Valtioneuvosto 2014).

METSO-ohjelmassa toteutetaan pysyvää ja määräaikaista metsien suojelua sekä luonnonhoitoa. Ohjelma perustuu metsänomistajien vapaaehtoiseen kohdetarjouksiin ja suojelusta maksetaan metsänomistajalle korvaus. METSO-ohjelmalla on valintaperusteet (Syrjänen ym. 2016), jotka määrittelevät, millaiset kohteet ohjelmaan soveltuvat. Metsänomistajan tarjottua kohdetta METSO-ohjelmaan, kohde arvioidaan asiantuntijan toimesta. Metsänomistajan kanssa neuvotellaan suojelukeinosta ja kohteen rajauksesta sekä kerrotaan metsänomistajalle korvauksista. Kohteen tarjoaminen tai hakemusvaihe ei sido metsänomistajaa osallistumaan ohjelmaan. Lisätietoa METSO-ohjelmasta metsänomistajille ja metsäalan toimijoille on [Metsonpolku.fi](https://www.metsonpolku.fi)-verkkosivustolla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) toteuttavat metsänomistajien METSO-ohjelmaan tarjoamia kohteita luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisilla keinoilla: alueen hankkiminen valtiolle suojelualueeksi tai yksityisen suojelualan perustaminen, jolloin maapohjan omistus säilyy metsänomistajalla. Lisäksi vaihtoehtona on ollut kohteen rauhoittaminen korvausta vastaan enintään 20 vuoden määräajaksi. Kiinteistökaupasta maksettu kauppahinta (ns. käypä hinta), korvaus yksityisen suojelualan perustamisesta (pysyvä rauhoitus, korvaus puustosta) sekä korvaus alueen määräaikaisesta rauhoituksesta ovat yksityiselle metsänomistajalle verovapaita. On myös mahdollista käyttää maanvaihtoa vastaavaan valtion omistamaan maa-alueeseen, jos valtiolla on tähän sopiva alue tarjolla.

Kunnille ja seurakunnille kohteen myymisen osalta korvauskäytäntö METSO-ohjelmassa on sama kuin yksityisille metsänomistajille. Jos kohteesta perustetaan yksityinen suojeluala, on korvausperuste seurakunnille sama kuin yksityisille maanomistajille, mutta kunnat voivat saada korvausta enintään 50 prosenttia kohteen metsätaloudellisesta arvosta.

Suomen metsäkeskus toteuttaa METSO-ohjelmaa kymmenvuotisilla metsätalouden ympäristötukisopimuksilla sekä luonnonhoitohankkeilla. Ympäristötukisopimus voidaan tehdä metsälain 10 §:n erityisen tärkeälle elinympäristölle tai METSO-ohjelman elinympäristölle tai sopimuskohde voi olla niiden yhdistelmä. Korvaus on metsänomistajalle verotettavaa tuloa. Aieman, kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin (34/2015) perustuvan kemera-tukijärjestelmän korvasi 1.1.2024 voimaan tullut metsätalouden määräaikainen kannustejärjestelmä, metka (71/2023). Vuosi 2024 oli Metsäkeskuksen METSO-toiminnassa poikkeuksellinen metsätalouden kannustejärjestelmälain uudistumisen ja siihen liittyvän rahoituksen käsittelyjärjestelmän uudistuksen vuoksi. Metsäalan toimijat valmistelevat metsänomistajien pyynnöstä ympäristötukihakemuksia Suomen metsäkeskukselle. Hakemusvalmistelu on siirtynyt vuoden 2024 alusta kokonaisuudessaan metsäalan palveluntarjoajien työksi. Hakemusvalmistelussa syntyneisiin kohtuullisiin kustannuksiin on mahdollista hakea valmistelukorvausta ja se voi olla enintään 20 prosenttia maanomistajalle maksettavasta ympäristötukikorvauksesta.

Sopimuskauden päättyessä Metsäkeskus ottaa yhteyttä metsänomistajaan, joka voi halutesaan hakea ympäristötukea uudelle kymmenen vuoden kaudelle. Sopimus voidaan uusida, mikäli rahoitusta on käytettävissä ja kohde täyttää sen hetkiset rahoitusehdot. Jos metsänomistaja on kiinnostunut kohteen pysyvästä suojelusta ja kohde on tähän soveltuva, metsänomistaja voidaan ohjeistaa ottamaan yhteyttä ELY-keskuksen METSO-yhdyshenkilöön pysyvän suojelun mahdollisuuden selvittämiseksi. Lisätietoa [ympäristötuesta](#) Metsäkeskuksen sivustolta.

Luonnonhoitohankkeissa tehdään monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä, metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistamista sekä metsätalouden vesiensuojelutöitä. Luonnonhoitotukea voi hakea yhden tilan hankkeena toteutettavalle luonnonhoitohankkeelle tai hanke voi olla usean kiinteistön yhteishanke. Metsäkeskus valmistelee alueellisia, useammalle kiinteistölle kohdentuvia luonnonhoitohankkeita ja tarjoaa hankkeita toimijoille toteutettavaksi hankehakumenettelyllä. Metka-tukijärjestelmässä maanomistaja on luonnonhoitotuen hakija. Lisätietoa [luonnonhoitotuesta](#) Metsäkeskuksen sivustolta.

Valtion mailla METSO-ohjelmaa toteuttavat Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy. Metsähallitus on toteuttanut valtion talousmetsissä lisäsuojelukokonaisuudet vuonna 2009 (10 000 ha) ja vuonna 2014 (13 000 ha). Näistä jälkimmäinen sisällytetään valtioneuvoston tekemän METSO-periaatepäätöksen (2014) mukaisesti osaksi luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä METSO-ohjelmassa. Metsähallituksen ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteistä merkittävä osa lasketaan vuonna 2021 käynnistyneen Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteutukseen. Nämä toimenpiteet raportoidaan myös Helmi-ohjelman seurannassa Helmiä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Gummerus-Rautiainen ym. 2021). Metsähallituksen Luontopalvelut tekee ennallistamis- ja luonnonhoitotöitä sekä valtion että yksityisillä suojelualueilla ja toteuttaa luontotyyppi- ja lajistoinventointeja sekä linnuston linjalaskentoja luonnonsuojelualueilla. Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä omistajapoliittisten linjausten ja Helmi-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Toiminta pohjautuu alue-ekologiseen suunnitteluun ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaaseen (Kaukonen ym. 2024).

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö hallinnoivat METSO-ohjelmaa ja vastaavat sen toteutuksesta. Ministeriöiden ja toteuttajaorganisaatioiden lisäksi METSO-ohjelmassa on mukana suuri joukko sidosryhmiä, kuten luonnonsuojelujärjestöt, metsäteollisuusyritykset, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, metsänhoitoyhdistykset ja Suomen Kuntaliitto. Tutkimustietoa METSO-ohjelman teemoista tuottavat muun muassa tutkimuslaitokset ja yliopistot. METSO-ohjelmassa ei keskitytä pelkästään suojeluun ja luonnonhoitoon, vaan olennainen osa ohjelmaa ovat myös informaatio-ohjaus, koulutus, luonnonhoidon menetelmien kehittäminen ja tutkimus.

Luonnonvarakeskus (Luke) ja Suomen ympäristökeskus (Syke) toteuttavat yhteistyössä METSO-ohjelman seurantaa. Vuosittain julkaistaan METSO-ohjelman tilannekatsaus, jossa kuvataan ohjelman toimintaa ja toteutustilannetta sekä hankkeiden tuloksia. Käytännön tietoa METSO-ohjelmasta, METSO-tilannekatsaus-raportit ja ohjelman väliarviointit sekä muita aihepiiriin julkaisuja on saatavilla [Metsonpolku.fi](#) -verkkosivustolla.

Uuden METSO-ohjelmakauden valmistelu aloitettiin syksyllä 2024 ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla laajapohjaisessa METSO-seurantatyöryhmässä. METSO-ohjelman loppuarviointi käynnistyi syksyllä 2024 ja se valmistui alkuvuodesta 2025.

Arvioinnin toteutti ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriön tilauksesta Pellervon taloustutkimus PTT alihankkijanaan Sweco Finland Oy.

Kiitämme kaikkia raporttiin tietoja, valokuvia ja tekstejä tuottaneita ja raporttia kommentoineita henkilöitä ja tahoja: Ville Schildt ja Erika Latva-Kyyny, maa- ja metsätalousministeriö, Esa Pynnönen, Sarita Laine ja Oona Riitala, ympäristöministeriö, Aurora Prättälä ja Santtu Kareksela, Metsähallitus Luontopalvelut, Pia-Maria Thomssen Metsähallitus Metsätalous Oy, Riikka Salomaa, Matti Välimäki ja Jukka Ruutiainen, Suomen metsäkeskus, Ninni Mikkonen, Minna Pekkonen ja Kimmo Syrjänen, Suomen ympäristökeskus ja Petri Heinonen, Tapio Oy.

2. METSO:n toteutus 2008–2024

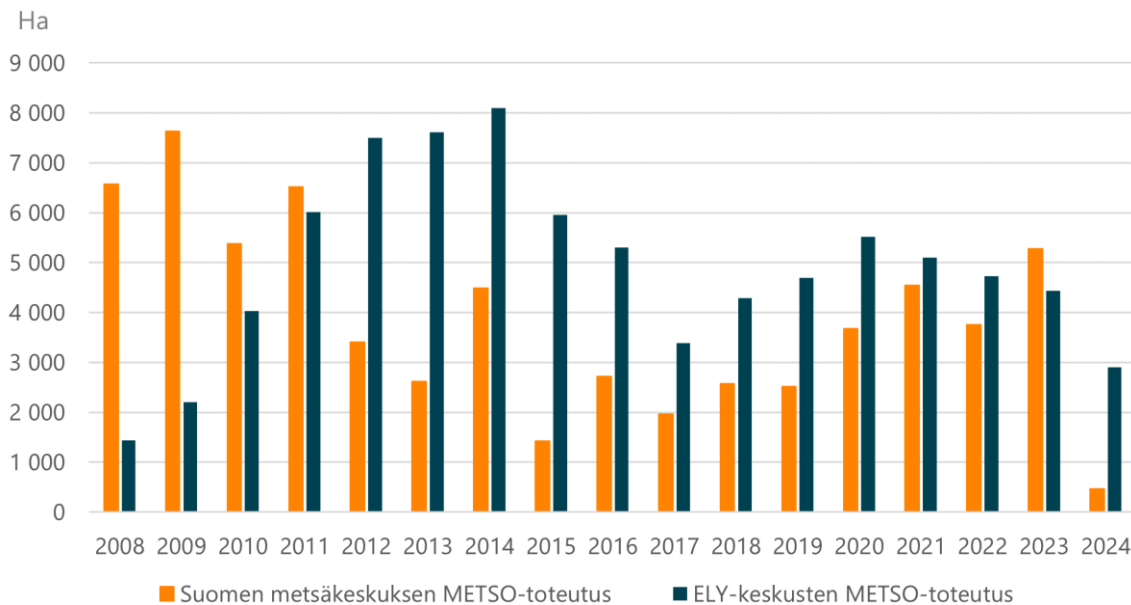
Luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi on asetettu METSO-ohjelman periaatepäätöksessä 96 000 hehtaarin pinta-alatavoite (Valtioneuvosto 2014). Vuosina 2008–2024 ELY-keskukset ovat hankkineet kohteita valtiolle luonnonsuojeluun, tehneet päätöksiä yksityisistä suojelualueista sekä rauhoittaneet kohteita määrääjäksi yhteensä 83 218 hehtaaria. Tämän lisäksi suojelualueverkoston kehittämisen toteuttamiseen lasketaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion talousmetsien METSO-suojelu (Valtioneuvosto 2014). Vuosina 2008–2024 luonnonsuojelualueverkoston laajennettu yhteensä 96 218 hehtaaria eli 96 000 hehtaarin tavoite on saavutettu. ELY-keskusten vuosina 2008–2024 toteuttamien METSO-kohteiden keskikoko on 10 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen kohteiden pinta-ala on keskimäärin 14 hehtaaria, yksityisten suojelualueiden yhdeksän hehtaaria ja määräaikaisesti rauhoitettujen alueiden kahdeksan hehtaaria.

Suomen metsäkeskus on tehnyt vuosina 2008–2024 ympäristötukisopimuksia 59 887 hehtaarille ja toteuttanut luonnonhoitohankkeita 5 625 hehtaarilla (yhteensä 65 512 ha). METSO-ohjelmassa asetetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta tämä kattaa 80 prosenttia. Ympäristötukisopimusten keskimääräinen pinta-ala vuosina 2008–2024 on 3,9 hehtaaria.

Taulukossa 1 esitetään ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden euromääräinen, toteutushetken nimellisarvo ja Suomen metsäkeskuksessa METSO:n toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2024. Kuvassa 1 esitetään samalta ajanjaksolta ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen vuosittaiset METSO-ohjelman toteutuspinno- ja -alat. METSO-ohjelman toteutuksen pinta-alatiedot ovat saatavissa myös [Luonnonvarakeskuksen tilastot](#) -verkkosivuilta.

Taulukko 1. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden nimellisarvo (sis. kauppojen ja yksityisten suojelualueiden sekä määräaikaisten rauhoitusalueiden korvausten lisäksi maanvaihdot ja perinnöt), ja Suomen metsäkeskuksessa METSON toteutukseen käytetty rahoitus vuosina 2008–2024 (milj. euroa). Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen metsäkeskus.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Yht.
ELY-keskukset	8,7	9,7	21,3	24,4	33,9	34,2	36,8	28,7	21,5	18	23,5	28,4	35,2	33,2	34,0	33,5	23,4	448,5
Suomen metsäkeskus, ympäristötuki	4,5	5,2	7,6	8,7	5,2	4,4	5,2	2,3	3,7	3,0	4,4	5,0	7,5	9,3	8,1	12,7	0,8	97,6
Suomen metsäkeskus, luonnonhoitohankkeet	2,4	2,3	2,5	2,2	1,6	1,3	1,4	0,7	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,5	0,9	1,3	0,6	21,1
Suomen metsäkeskus, yhteensä	6,9	7,5	10,1	10,9	6,8	5,7	6,6	3,0	4,1	3,6	5,1	5,8	8,4	9,8	9,0	14,0	1,4	118,7
Yhteensä	15,6	17,2	31,4	35,3	40,7	39,9	43,4	31,7	25,6	21,6	28,6	34,2	43,6	43,0	43,0	47,5	24,8	567,2

Kuva 1. METSO-ohjelman toteutus-pinta-ala (ha) ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2024. ELY-keskusten METSO-toteutus-pinta-ala sisältää yksityiset luonnonsuojelualueet, valtiolle hankitut kohteet sekä luonnonsuojelulain mukaiset määräaikaisten rauhoitukset. Suomen metsäkeskuksen METSO-toteutus-pinta-ala sisältää ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen. Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu ei ole mukana kuvan luvuissa. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka -vuositilastot.

2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen

METSO-ohjelman toiminta-aikana vuosina 2008–2024 ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden arvo on yhteensä noin 448,5 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Ympäristöministeriössä oli vuoden 2024 alussa budjetoitu noin 20 miljoonaa euroa yksityisten suojelualueiden perustamisesta maksettaviin korvauksiin, alueiden hankintaan valtiolle suojeluun sekä luonnonsuojelulain mukaisiin määräaikaisten rauhoituksiin METSO-ohjelmassa. Ympäristöministeriön hallinnon-alan METSO-ohjelman toteutuksen yhteisarvo oli vuonna 2024 lopulta 23,4 miljoonaa euroa. Mukaan lasketaan myös valtionperintönä saadut sekä maanvaihtoina valtiolle hankitut kohteet.

Vuonna 2024 ELY-keskukset toteuttivat METSO-ohjelmassa yksityisiä suojelualueita, alueiden hankintoja sekä määräaikaisten rauhoitusten yhteensä 2 906 hehtaarin alalla. Tästä oli yksityisiä suojelualueita 1 580 hehtaaria, luonnonsuojelulakiin perustuvia määräaikaisten rauhoitusalueita 18 hehtaaria ja valtiolle luonnonsuojeluun hankittuja alueita 1 308 hehtaaria. Tavoitteena oli 3 000 hehtaarin pinta-ala, josta jäätii hieman. Kaikkien kohteiden keskimääräinen pinta-ala oli vuonna 2024 noin 7,7 hehtaaria (pinta-ala/kiinteistö): valtiolle hankittujen keskimäärin 11,6 hehtaaria, yksityisten suojelualueiden 6,1 hehtaaria ja määräaikaisten rauhoitettujen alueiden 3,0 hehtaaria.

Kohteiden arvon perusteella laskettu keskimääräinen korvaus oli 8 051 euroa/hehtaari (valtiolle hankittujen kohteiden 7 513 €/ha, yksityisten suojelualueiden 8 572 €/ha ja määräaikaisten rauhoitettujen alueiden 1 467 €/ha kertakorvauksena 20 vuoden sopimuksesta, mikä tarkoittaa vuositasolla tarkasteluna 73 euron korvausta hehtaaria kohden). Kohteiden

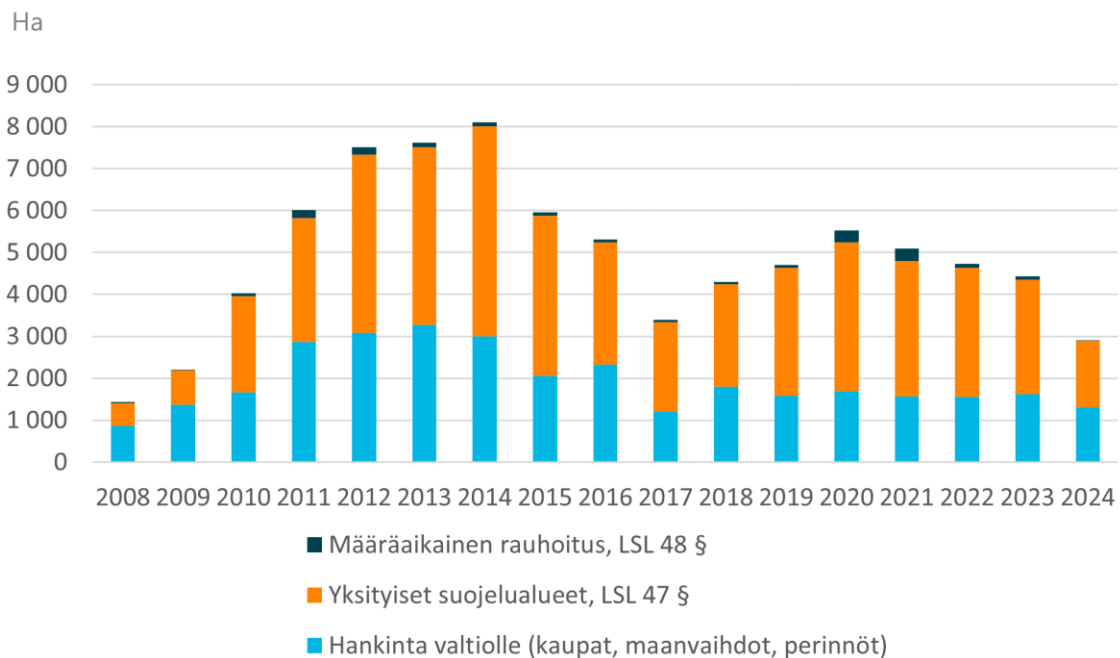
keskimääräinen korvaus on jatkanut edelleen nousuaan. Korvaustason nousun syitä on käsitelty vuoden 2023 METSO-tilannekatsauksessa (Koskela ym. 2024).

Taulukossa 2 on esitetty suojelukeinoittain METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2024: sopimusten ja kiinteistöjen lukumäärä, kohteiden pinta-ala sekä kokonaisarvo. Pysyvää suojelua toteutettiin selkeästi eniten perustamalla yksityinen suojelualue. Kuvassa 2 esitetään METSO-ohjelman toteutus suojelukeinoittain ELY-keskuksissa vuosina 2008–2024.

Taulukko 2. METSO-ohjelman toteutuslukuja ELY-keskuksissa vuonna 2024 suojelukeinoittain. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

	Sopimukset, kpl	Kiinteistöt, kpl	Pinta-ala, ha	Kokonais-arvo, €
Hankinnat valtion omistukseen – ELY-keskukset*	92	113	1 308	9 824 206
Päätökset yksityisistä suojelualueista (luonnonsuojelulaki 47 §)	194	260	1 580	13 546 571
Alueen määräaikainen rauhoittaminen (luonnonsuojelulaki 48 §)	5	6	18	26 700
Yhteensä	291	379	2 906	23 397 477

* Sis. kaupat, vaihdot, perinnöt ym. saannot.

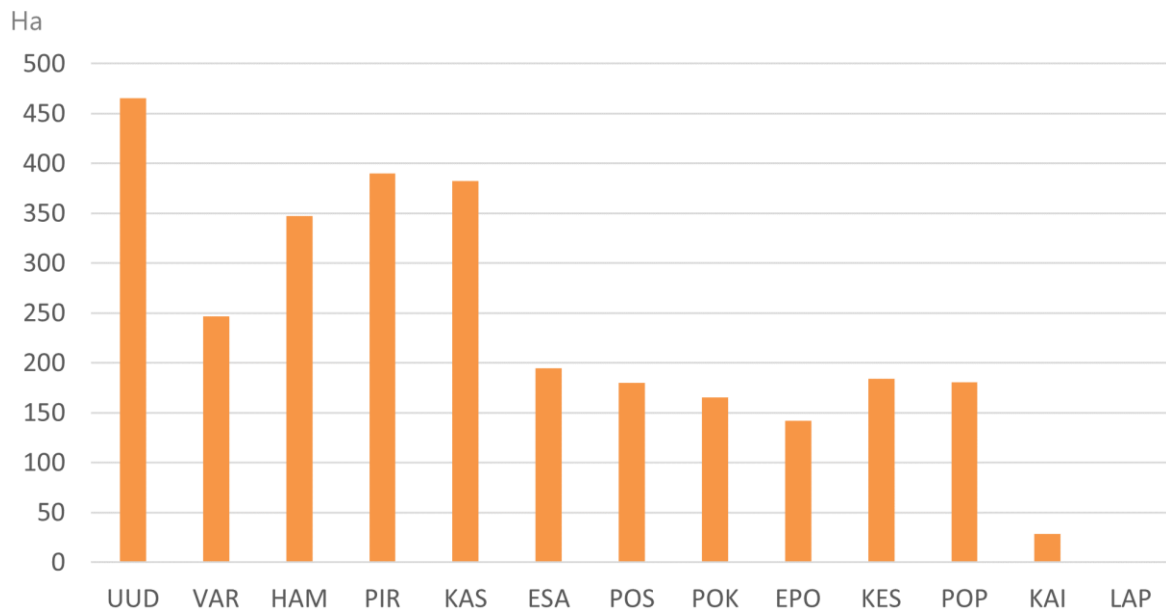
Kuva 2. ELY-keskusten vuosina 2008–2024 toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) suojelukeinojen mukaan: kohteiden hankinta valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä alueiden määräaikainen rauhoitus (luonnonsuojelulaki 48 §). Kuvan pinta-aloissa ei ole mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttamaa 13 000 hehtaarin maiden valtion maiden METSO-suojelua. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

ELY-keskusten vuonna 2024 toteuttamien METSO-kohteiden elinympäristöjakauma on esitetty taulukossa 3. Selvästi eniten suojeltiin monimuotoisuudelle merkittäviä kangasmetsiä.

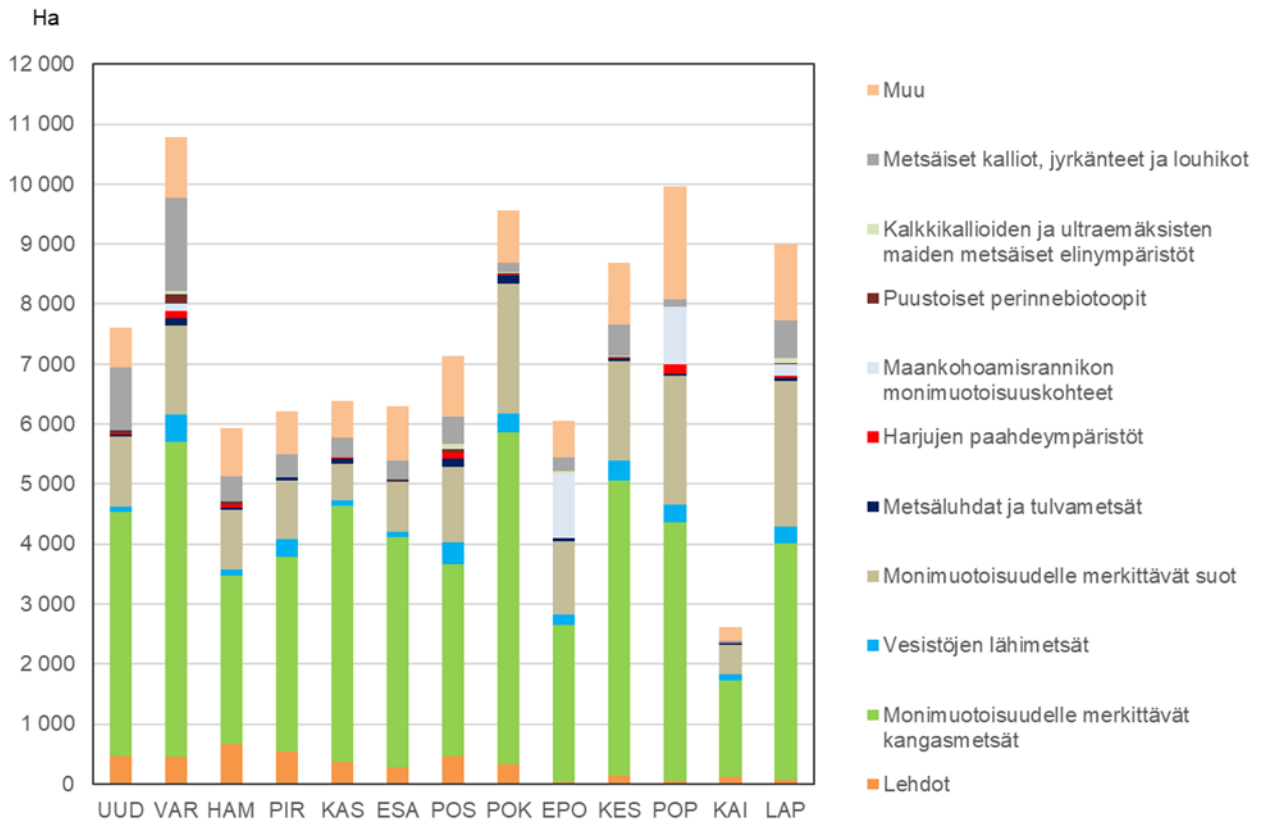
Taulukko 3. METSO-ohjelman toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa suojelukeinoittain eri METSO-elinympäristöissä vuonna 2024. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

METSO-elinympäristöt	Hankinnat valtiolle, ha	Yksityiset suojelualueet, ha	Määräaikaisten rauhoitukset, ha	Yhteensä, ha
Lehdot	38	163	1	202
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	780	975	5	1 760
Vesistöjen lähimetsät	43	63	0	106
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	117	179	3	299
Metsäluhdat ja tulvametsät	9	16	0	25
Harjujen paahdeympäristöt	21	1	0	21
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	41	13	0	54
Puustoiset perinnebiotoopit	0	5	0	5
Kalkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt	0	0	0	0
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	78	111	0	189
Muut	183	54	9	246
Yhteensä	1 308	1 580	18	2 906

Kuvassa 3 on esitetty METSO-ohjelman toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa vuonna 2024. Toteutuspinna-alojen eroihin vaikutti erityisesti kullekin ELY-keskukselle ohjautuneen rahoituksen määrä. Vuonna 2024 rahoitusta kohdennettiin eteläisen Suomen ELY-keskuksiin. Pinta-alaltaan eniten METSO-ohjelmaa toteutettiin vuonna 2024 Uudenmaan, Hämeen, Pirkanmaan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten alueilla. Kuvassa 4 esitetään suojelualueverkoston kehittämisen pinta-ala METSO-ohjelmassa elinympäristöittäin ja ELY-keskusalueittain vuosina 2008–2024.

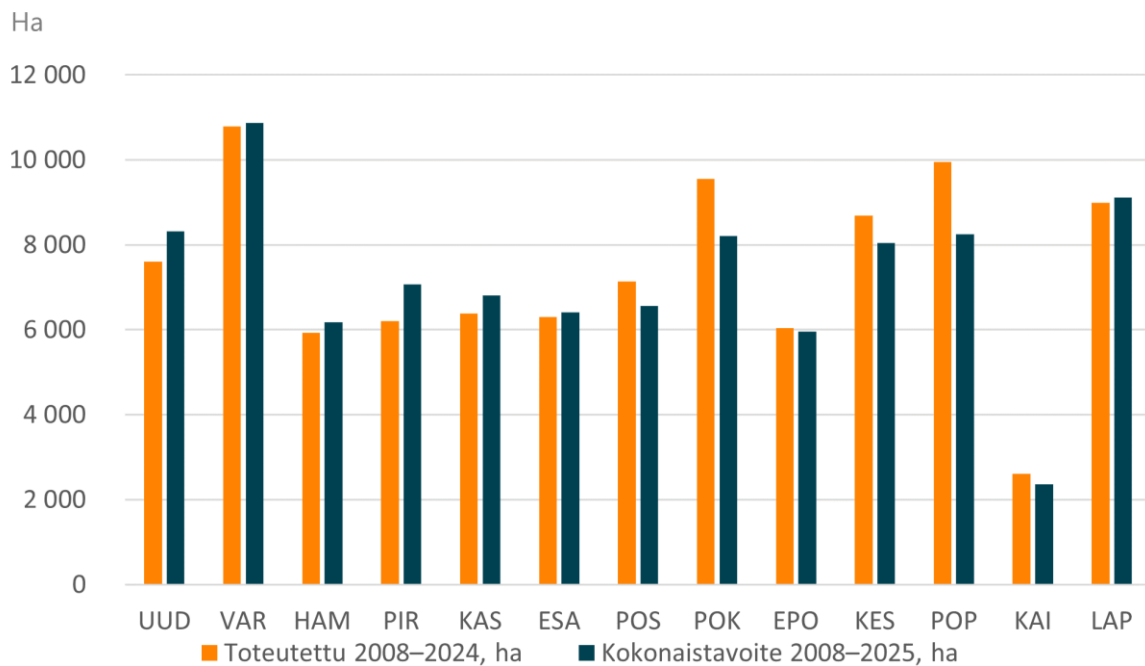

Kuva 3. ELY-keskusten toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) ELY-keskuksittain vuonna 2024. Luvut sisältävät kohteiden hankinnan valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (luonnonsuojelulaki 47 §) sekä määräaikaaisesti rauhoitetut alueet (luonnonsuojelulaki 48 §). ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA= Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö ja ELY-keskukset.

Kuva 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittämisen toteutuspinna-ala METSO-ohjelmassa vuosina 2008–2024 elinympäristöittäin ja ELY-keskusalueittain (ha). Luvut sisältävät ELY-keskusten METSO-toteutuksen sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttaman 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelun. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

Kuvassa 5 on esitetty METSO-ohjelman toteutuksen tilanne ELY-keskuksissa suhteessa ympäristöministeriön asettamiin alueellisiin tavoitteisiin. METSO-ohjelman rahoitusta on viime vuosina kohdennettu erityisesti niiden ELY-keskusten alueelle, joissa on eniten suojelutavoitetta jäljellä. Pinta-alaltaan suuria tai luontoarvoiltaan merkittäviä kohteita on suojeltu myös painopistealueen ulkopuolelta.

Kuva 5. METSO-ohjelman toteutuspinna-alat vuosina 2008–2024 ja ympäristöministeriön luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi asettamat alueelliset METSO-ohjelman pinna-ala-tavoitteet (ha). Toteutuspinna-aloissa on mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu. ELY-keskusten lyhenteet: UUD = Uusimaa, VAR = Varsinais-Suomi, HAM = Häme, PIR = Pirkanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ESA = Etelä-Savo, POS = Pohjois-Savo, POK = Pohjois-Karjala, EPO = Etelä-Pohjanmaa, KES = Keski-Suomi, POP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, LAP = Lappi. Lähde: Ympäristöministeriö, ELY-keskukset ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin ELY-keskukset ovat edistäneet vanhojen metsien suojelua vuosina 2020–2024 ympäristöministeriön erillismäärärahalla, jota ei suoritteina lasketa osaksi METSO-ohjelmaa (Seppälä 2021). Vuonna 2024 Pohjois-Suomen metsiensuojelun erillismäärärahaa käytettiin 2,73 miljoonaa euroa, jolla suojeltiin 1 003 hehtaaria vanhoja metsiä. Rahoituksella edistettiin luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä ja hyvien kohteiden suojelua varsinaisen METSO:n painopistealueen ulkopuolella. Erillismäärärahan käytön periaatteet olivat samat kuin METSO-ohjelmassa, ja suojelu perustui metsänomistajien vapaaehtoisuuteen ja METSO-ohjelman valintaperusteisiin (Syrjänen ym. 2016) alueellisten olosuhteiden mukaan soveltaen, mutta suojeltua pinta-alaa ei lasketa mukaan METSO-ohjelman toteuttamiseen.

METSO-ohjelman loppukaudella useiden ELY-keskusten alueilla metsänomistajat ovat tarjonneet kohteita suojeluun enemmän kuin ELY-keskuksilla on ollut rahoitusta suojelun toteuttamiseen (Koskela ym. 2024). METSO-ohjelmalle valmistellaan vuonna 2026 käynnistyvää jatkokautta uusien tavoittein (ks. luku 5). Uusien tavoitteiden myötä metsiensuojelun mahdollisuuksien odotetaan paranevan koko maassa, mutta kohdetarjonnan määrän, yksikkökustannusten nousun ja käytettävissä olevan määrärahatason vuoksi jokaista kohdetta ei välttämättä pystytä toteuttamaan nopealla aikataululla jatkossakaan. Maanomistajilta toivotaan ymmärrystä mahdollisesti venyneille kohteiden suojelutarjousten käsittelyajoille.

2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli vuonna 2024 käytettävissä luonnonhoitomomentin määrärahoja talousarviossa myönnettyt 11 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 käytettävissä oli kolmi-
vuotista siirtomäärärahaa 17,5 miljoonaa euroa, josta käytettiin 14 miljoonaa euroa ja josta
vuodelle 2024 siirtyi 3,5 miljoonaa euroa. Siirtomääräraha huomioiden vuoden 2024 käyttö-
suunnitelma oli 14,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2024 14,5 miljoonan euron tukimäärärahasta varattiin ympäristötukeen 12,3 miljoonaa euroa ja metsäluonnon hoitohankkeisiin, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteisiin ja kulotukseen 2,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2024 ympäristötukeen käytettiin 0,8 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 0,6 miljoonaa, yhteensä 1,4 miljoonaa euroa.

Vuosi 2024 oli poikkeusvuosi metsätalouden kannustejärjestelmälain uudistumisen ja siihen liittyvän rahoituksen käsittelyjärjestelmän uudistuksen vuoksi. Kemera-lain voimassaolo päättyi vuoden 2023 lopussa ja vuonna 2024 alettiin myöntää uuden metsätalouden kannustejärjestelmän, metkan, mukaisia tukia. Ympäristötukeen vuonna 2024 käytetty rahoitus oli pieniin vuotuinen varojen käyttö koko METSO-ohjelmakaudella. Myös luonnonhoitohankkeiden rahoitusta käytettiin ennakoitua vähemmän ja varoja jäi käyttämättä runsaasti. Ympäristötukihakemuksia jätettiin 749 kappaletta, mutta niitä ehdittiin käsitellä ja maksaa vain murto-osa, koska metkan rahoituksen käsittelyjärjestelmä valmistui vasta joulukuussa 2024. Vuodelta 2024 siirtyi käsittelemättömiä ympäristötukihakemuksia vuodelle 2025 yhteensä noin 600 kappaletta.

Kaikkiaan vuosina 2008–2024 ympäristötukeen on käytetty noin 97,6 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 21,1 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Luonnonhoitohankkeiden kustannuksissa ovat mukana kaikkien erilaisten luonnonhoidon hanketyyppien kustannukset. Vesien-
suojeluhankkeiden kustannusvaikutus on noin 75 prosenttia luonnonhoitohankkeiden kokonaiskustannuksista.

Metka-lain nojalla rahoitettiin ympäristötukisopimuksia vuonna 2024 yhteensä 259 hehtaaria. Sopimusten keskipinta-ala oli 3,5 hehtaaria. Metsäkeskus luopui ympäristötuen hakemusvalmistelusta vuonna 2024 osana talouden ja toiminnan yhteensovittamista. Tästä syystä metsäalan toimijat tekivät hakemusvalmistelun kaikille solmituille ympäristötukisopimuksille vuonna 2024.

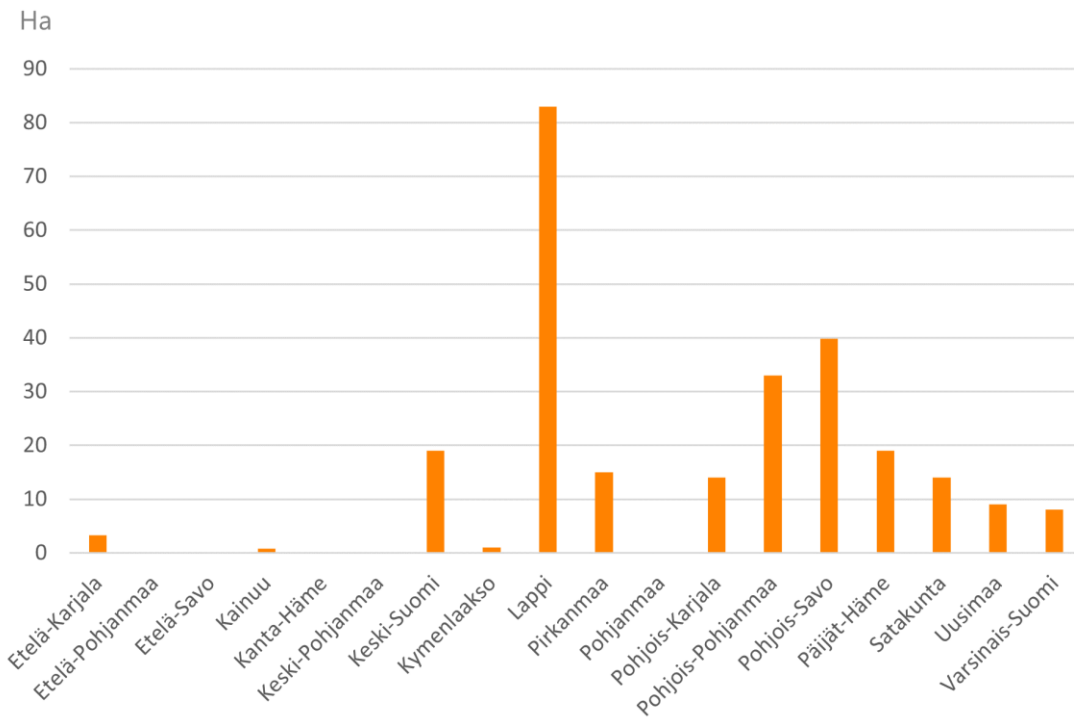
Taulukossa 4 esitetään ympäristötukisopimusten pinta-alat elinympäristöittäin vuonna 2024 sekä niiden kumulatiivinen pinta-ala vuosilta 2008–2024. Viime vuosina METSO-ohjelman valintaperusteiden mukaisten elinympäristöjen osuus ympäristötukisopimuksissa on kasvanut ja vuosina 2023–2024 niiden osuus pinta-alasta oli noin 70 prosenttia.

Taulukko 4. Metsätalouden ympäristötukisopimusten pinta-ala (ha) vuonna 2024 jaoteltuna elinympäristöittäin sekä kumulatiivinen pinta-ala vuosina 2008–2024. Elinympäristöittäin tehty tilasto perustuu ympäristötukihakemusten maksatuspäätöksiin. Lähde: Suomen metsäkeskus, kamera- ja metka-vuositilastot.

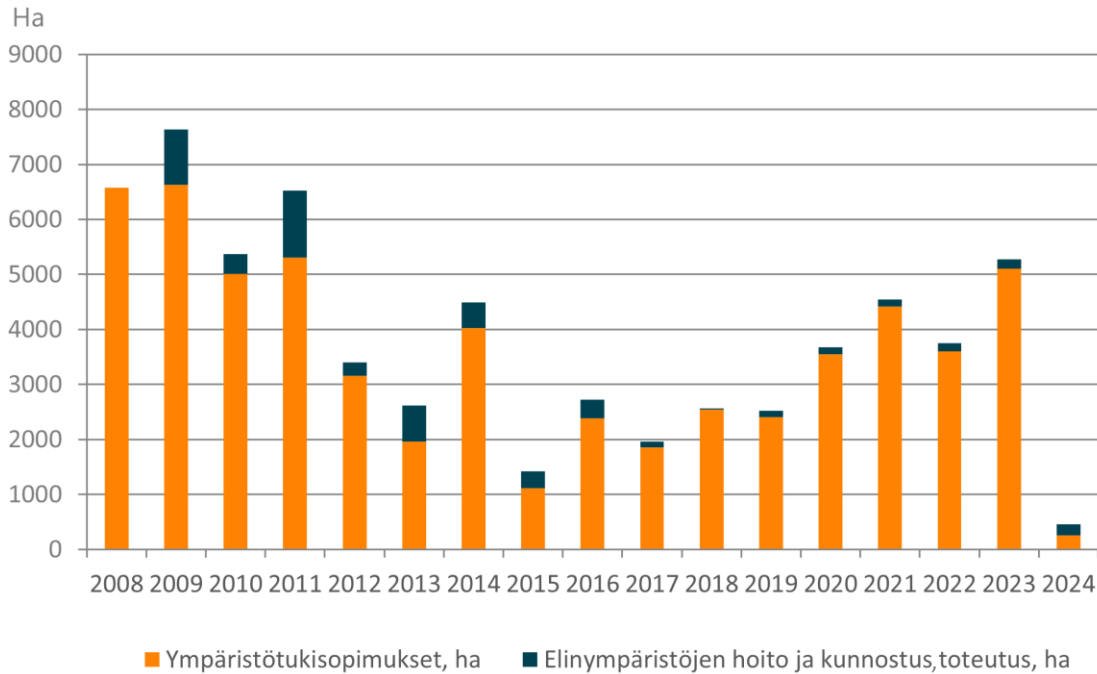
Metsälain 10 §:n elinympäristöt	2024	2008–2024
Pienvedet	49	13 029
Rehevät korvet ja letot	8	3 185
Lehtolaikut	12	3 382
Kangasmetsäsaarekkeet	5	1 450
Rotkot ja kurut	0,2	61
Jyrkänteet alusmetsineen	2	764
Vähätuottoiset elinympäristöt	5	12 439
Yhteensä	81	34 310
METSO-elinympäristöt	2024	2008–2024
Lehdot	9	1 378
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	114	11 815
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	16	4 905
Vesistöjen lähimetsät	19	3 644
Metsäluhdat ja tulvametsät	1	345
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	18	2 602
Kalkkikalliot ja ultraemäksisten maiden metsät	0	6
Harjujen paahdeympäristöt	0	45
Puustoiset perinneympäristöt	0	55
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet*		782
Yhteensä	177	25 577
Ympäristötukisopimukset yhteensä	259	59 887

* Maankohoamisrannikon kohteet kirjataan nykyisin elinympäristökohtaisen tyyppin mukaisesti.

Ympäristötukisopimusten pinta-alan alueellinen jakautuminen maakunnittain vuonna 2024 esitetään kuvassa 6. Kuvassa 7 esitetään eriteltyinä ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen pinta-alat vuosina 2008–2024.

Kuva 6. Metkan ympäristötukisopimusten pinta-alan (ha) jakautuminen maakunnittain vuonna 2024. Lähde: Suomen metsäkeskus, metka-vuositalasto.

Kuva 7. METSO-ohjelman toteutus Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2024: Kemeran ja metkan mukaiset ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitotöiden toteutus METSO-elinympäristöissä (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka-vuositalastot.

Suomen metsäkeskuksen ja ELY-keskusten välisen METSO-kohteiden välityssopimuksen voimassaolo päättyi vuoden 2022 lopussa, eikä Metsäkeskus ole tehnyt välitystyötä vuodesta 2023 alkaen. Metsäkeskus on välittänyt vuosina 2010–2022 ELY-keskuksille suojelutarkoitukseen 1 218 kohdetta, yhteensä 11 753 hehtaaria. Välitystoiminnan avulla Metsäkeskus on tukenut METSO-ohjelman toteutusta ELY-keskuksissa.

Taulukossa 5 esitetään luonnonhoitohankkeiden maastosuunnittelu- ja toteutus-pinta-alat METSO-elinympäristöissä vuonna 2024 ja koko METSO-kaudella vuosina 2008–2024. METSO-luonnonhoitohankkeissa suunnittelua tehtiin vuonna 2024 yhteensä 229 hehtaarin alalla ja luonnonhoitotöiden toteutusta 199 hehtaarella. Koko METSO-kaudella vuosina 2008–2024 luonnonhoitotöiden toteutusta on tehty yhteensä 5 625 hehtaaria.

Taulukko 5. Vuonna 2024 ja kumulatiivisesti vuosina 2008–2024 rahoitettujen METSO-elinympäristöjen luonnonhoitotöiden maastosuunnittelu- ja toteutus-pinta-alat (ha). Lähde: Suomen metsäkeskus, kemera- ja metka-vuositilastot.

Luonnonhoidon elinympäristöt	Maasto-suunnittelu 2024, ha	Toteutustyöt 2024, ha	Maasto-suunnittelu 2008–2024, ha*	Toteutustyöt 2008–2024, ha
Lehtojen hoito ja kunnostus	81	92	1 822	446
Pienvesien kunnostus	9	8	3 768	1 371
Suon ennallistaminen	0	10	3 626	1 416
Paahdeympäristöjen hoito	0	0	988	67
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt**	0	17	3 234	2 253
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt***	139	72	139	72
Yhteensä	229	199	13 577	5 625

* Maastosuunnitteluun kirjattu alkuvuosina koko hankesuunnitteluala eli laajempi alue kuin toimenpidealue.

** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto (kemera).

*** Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä ja toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto (metka).

Vuonna 2024 toteutetuista luonnonhoitotöistä suurin osa oli lehtojen hoitoa. Lisäksi toteutettiin suon ennallistamista sekä uusia metkan mukaisia kulotuksia (Taulukko 5). Kunnostamistoimet kohdistetaan luonnontilaltaan muuttuneisiin, mutta kunnostamiskelpoiisiin elinympäristöihin, sekä hoitoa tarvitseviin elinympäristöihin kuten lehtoihin. Luonnonhoitotöiden toteuttaminen edellyttää maanomistajan kirjallista suostumusta.

Vesiensuojeluhankkeissa toimenpidekohteiden määrä vaihtelee valuma-alueen tarpeen ja koon mukaan. Yhdessä vesiensuojeluhankkeessa toteutetaan useita metsätalouden kuormitusta korjaavia tai estäviä vesiensuojelurakenteita.

Vuonna 2024 toteutettiin kaksi metkalain mukaista luonnonhoitohankkeiden hankehakua. Avoimen hankehaun kautta haettiin toteuttajaa 11 luonnonhoitohankkeelle. Hankehakuun avattiin kymmenen Helmi-ohjelman mukaista elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanketta ja yksi METSO-ohjelman mukainen elinympäristöjen hoito- ja kunnostushanke. Osa Helmi-

ohjelman mukaisista hankkeista sisälsi myös METSO-ohjelman mukaisia elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä, kuten pienvesien kunnostusta. Kaikille hankkeille valittiin toteuttaja.

Vesien palautusta suojelusoille on edistetty Vespa-hankkeen avulla Helmi-ohjelman yhtenä toimenpiteenä. Liito-orava-LIFE -hanke on kehittänyt talousmetsien hoidon ohjeistusta ja tuottanut koulutusmateriaalia liito-oravan elinympäristöjen turvaamiseksi etenkin METSO-ohjelman keinoilla. Laajapohjainen Helmi- ja METSO-ohjelmia edistävä Priodiversity LIFE-hanke sai rahoituksen ja toteutus käynnistyi vuonna 2024. Vesiensuojelua edistävälle ACWA-LIFE hankkeelle haettiin rahoitusta vuonna 2024. Hanke ei saanut rahoitusta, mutta hankkeelle haetaan rahoitusta uudelleen vuonna 2025. METSO-ohjelman tavoitteita on voitu edistää myös monissa muissa valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämishankkeissa.

Alueelliset metsäohjelmat (AMO) ovat maakunnallisen metsäsektorin kehittämissuunnitelmia ja työohjelmia, jotka on tehty yhteistyössä maakunnallisten metsäneuvostojen kanssa. Alueellisten metsäohjelmien nykyinen toteutuskausi kattaa vuodet 2021–2025. Alueellisten metsäohjelmien tavoitteet pohjautuvat alueiden omiin kehittämistarpeisiin ja kansallisen metsästrategian tavoitteisiin. Metsäohjelmat sisältävät alueellisia kehityskohteita ja toimenpiteitä vesiensuojelulle, talousmetsien luonnonhoidolle sekä metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Taloudelliset, ekologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet on sovitettu ohjelmissa yhteen. Luonnonhoitohankkeiden, vapaaehtoisen suojelun ja luonnonhoidon koulutusten tavoitteet koko AMO-kaudelle ja vuoden 2024 toteumatilanne on esitetty liitteessä 1. Uuden AMO-kauden valmistelu vuosille 2026–2030 alkoi vuonna 2024.

2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus

Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttavat METSO-ohjelmalle asetettuja tavoitteita monin eri keinoin luonnonsuojelualueilla ja valtion monikäyttömetsissä. Metsähallitus toteutti vuonna 2024 METSO-ohjelman toiminta-alueella metsäisissä elinympäristöissä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä yhteensä 1 937 hehtaarilla (pl. puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito). Eniten, 1 371 hehtaaria, ennallistettiin soita, joista noin 82 prosenttia toteutettiin suojelualueilla ja 18 prosenttia Metsähallitus Metsätalous Oy:n monikäyttömetsissä. Metsien monimuotoisuuden tilaa parannettiin tulen avulla suojelualueiden ennallistamispoltoilla (53 ha), valtion monikäyttömetsien luonnonhoidollisilla kulotuksilla (71 ha, Taulukko 10) sekä säästöpuuryhmien poltoilla (29 kpl, Taulukko 10). Lisäksi hoidettiin muita arvokkaita puustoisia elinympäristöjä 336 hehtaaria, mm. lehtoja, jalopuumetsiköitä, puustoisia perinnebiotooppeja, valkoselkätikan elinympäristöjä ja paahdeympäristöjä, valtaosin suojelualueilla. Erityishakkuita tehtiin METSO-ohjelma-alueen monikäyttömetsissä noin 3 563 hehtaarilla (Taulukko 10).

METSO-tilannekatsauksessa esitetään kaikki Metsähallituksen eri rahoituksilla tehdyt puustoihin elinympäristöihin kohdistuvat ennallistamisen ja luonnonhoidon toimet METSO-ohjelman toiminta-alueella. Metsähallituksen tekemistä ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteistä merkittävä osa lasketaan Luontopalveluissa Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamiseen ja raportoidaan lisäksi myös Helmi-ohjelman seurannassa Helmiä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (Gummerus-Rautiainen ym. 2021). METSO-ohjelman periaatepäätöksessä Metsähallituksen toimenpiteille ei ole asetettu vastaavia pinta-alatavoitteita (Valtioneuvosto 2014). Luontopalvelujen ennallistamis- ja luonnonhoitotoimintaa rahoitettiin Helmi-ohjelman lisäksi myös lukuisilla LIFE-projekteilla. Vuonna 2024

käynnissä olivat mm. Priodiversity-LIFE, Life2Taiga, Liito-orava-LIFE ja Rannikko-LIFE. Päätökseen saatettiin Hydrologia-LIFE -projekti.

Ympäristöministeriön verkkosivuilla on [tietoa Helmi-ohjelman seurannan tuloksista](#).

2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueiden hoidosta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut. Luontopalvelut ennallistivat eniten soita, METSO-ohjelman toiminta-alueella 1 130 hehtaaria (Taulukko 6 ja 7). Noin 87 prosenttia soista ennallistettiin valtion suojelualueilla (980 ha) (Taulukko 6) ja loput 13 prosenttia yksityisillä suojelualueilla (150 ha) (Taulukko 7).

Luontopalvelut ennallisti myös metsiä sekä toteutti arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen luonnonhoitoa valtion suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 299 hehtaarella, kun mukaan luetaan myös puustoisten perinnebiotooppien jatkuva hoito (Taulukko 6: metsien ennallistamista 159 ha, puustoisten perinnebiotooppien hoitoa 2 927 ha ja muiden arvokkaiden puustoisten elinympäristöjen hoitoa 213 ha). Yksityisillä suojelualueilla kertaluontoisia kunnostustoimia, valtaosin soiden ennallistamista, tehtiin 239 hehtaarella (Taulukko 7).

Taulukko 6. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion suojelualueilla toteuttama ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2024 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2024, sekä tarvearvion perusteella vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha	Tavoite vuonna 2025, ha
Metsät ja puustoiset suot	1 139 (metsiä 159 ha, soita 980 ha)	36 675	24 000
Puustoiset perinnebiotoopit*	2 927	2 927	2 000
Muut luonnonhoitoa vaativat kohteet	213	6 409	3 200
Yhteensä	4 279	46 011	29 200

*Puustoisten perinnebiotooppien osalta kyseessä on kaikkiaan hoidon piirissä oleva pinta-ala.

Taulukko 7. Metsähallituksen Luontopalveluiden yksityisillä suojelualueilla toteuttama ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala vuonna 2024 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2024 sekä tarvearvion perusteella vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Toteutetusta pinta-alasta valtaosa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha	Tavoite vuonna 2025, ha
Ennallistamis- ja luonnonhoitotoiminta yksityisillä suojelualueilla	239 (suot 150 ha, metsäiset elinympäristöt 89 ha)	4 730*	5 100**

*Jatkuvan hoidon (esim. puustoisten perinnebiotooppien hoito) osalta toteumissa on mukana ainoastaan ns. peruskunnostetun alueen pinta-ala.

**Jatkuvan hoidon tavoitepinta-ala kokonaistavoitteesta on 1 500 ha, ilman sitä kokonaistavoite on 3 600 ha.

2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla

Metsähallituksen Luontopalvelut tekee luonnonsuojelualueilla luontotyyppi- ja lajistoinventointeja, jotka toimivat pohjatietoina elinympäristöjen tilan parantamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vuonna 2024 luontotyyppi-inventointeja tehtiin suojelualueilla METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 9 493 hehtaarilla, josta 89 prosenttia valtion ja 11 prosenttia yksityisillä luonnonsuojelualueilla (Taulukko 8).

Vuonna 2024 METSO-ohjelman toiminta-alueella tehtiin luonnonsuojelualueiden laji- ja lajistokartoituksia kaikkiaan 3 011 hehtaarilla, josta noin 95,5 prosenttia valtion ja 4,5 prosenttia yksityisillä suojelualueilla. Luontopalvelut teki linnuston linjalaskentoja metsävaltaisilla luonnonsuojelualueilla 30 kilometrillä (Taulukko 9).

Taulukko 8. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2024 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2024 tekemien luontotyyppi-inventointien pinta-ala METSO-ohjelman toiminta-alueella. Inventoinneista osa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Luontotyyppi-inventoinnit	Toteutunut 2024, ha	Toteutunut 2008–2024, ha
Valtion suojelualueet	8 471	201 399
Yksityiset suojelualueet	1 022	110 602
Yhteensä	9 493	312 001

Taulukko 9. Metsähallituksen Luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2024 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2024 tekemien lajistokartoitusten pinta-alat ja metsävaltaisilla suojelualueilla tekemien linnuston linjalaskentojen määrä METSO-ohjelman toiminta-alueella. Inventoinneista osa on tehty Helmi-ohjelman rahoituksella ja raportoidaan Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Luontopalvelut.

Lajistokartoitukset ja linnuston linjalaskennat	Toteutunut 2024	Toteutunut 2008–2024
Lajistokartoitukset, yhteensä (ha)	3 011	41 148
Valtion suojelualueet (ha)	2 876	36 333
Yksityiset suojelualueet (ha)	135	4 815
Linnuston linjalaskennat (km)	30	4 338

2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion monikäyttömetsissä

Metsähallitus jatkoi vuonna 2024 omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä ja ne sisällytettiin osaksi Helmi-periaatepäätöksen tavoitteita. Luonnonhoitoa ja muita METSO-toimenpiteitä toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöoppaan (Kaukonen ym. 2024) periaattein. Ekologista verkostoa kehitettiin ja täydennettiin edelleen alue-ekologisen tarkastelun periaatteita noudattaen mm. sidosryhmien toimittamien aineistojen ja kohteilla tehtyjen maastotarkastusten perusteella. Päivitetty alue-ekologinen verkosto auttaa mm. kohdentamaan luonnonhoitotoimet kustannustehokkaasti. Aktiivisia luonnonhoitotoimia ovat soiden ennallistaminen, suojeltujen soiden vesitalouden tukeminen, luonnonhoidollinen kulutus, lehtojen hoito, paahdeympäristöjen ylläpitäminen ja hoito, vaellusesteiden poistaminen virtavesistä sekä pienten virtavesien kunnostukset. Myös vieraiden kasvilajien poistaminen ja niiden leviämisen estäminen erityisesti lehdoissa ja perinnebiotoopeissa kuuluvat luonnonhoidon tavoitteisiin.

Metsätalous Oy aloitti valtion mailla vanhojen metsien inventoinnin vuonna 2024 ja inventointeja tehtiin yhteensä noin 40 000 hehtaarilla. Kriteerit täyttäviä vanhoja metsiä on arviolta noin 22 prosenttia, eli 8 800 hehtaaria tähän mennessä maastokaudella 2024 inventoidusta alasta. Niille kohteille, joiden vanhan metsän määritelmään vaikuttaa lisäkriteeri 4, eli indikaattorilajisto, tehdään myöhemmin myös lajistoinventointi. Inventointi jatkuu vuodelle 2026.

Monikäyttömetsien paikkatietoaineistoa täydennettiin lajitiedon osalta omien lajistoinventointien perusteella, joita tehtiin yhteensä noin 700 hehtaarin alueella.

Metsätalouden ympäristöopasta päivitetään vuosittain ja päivitetty versio julkaistiin keväällä 2024. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman teko käynnistyi. Kaikki Metsätalous Oy:n toimihenkilöt suorittivat vesiensuojelun verkkokoulutuksen. Lisäksi alueilla järjestettiin useita maastokoulutuksia eliöiden ja vesistövaikutusten huomioimisesta.

Metsän peitteisyyttä eriasteisesti säilyttäviä hakkuumenetelmiä on käytetty omistajapolitiikan mukaisesti etenkin turvemaiden, rajoitetun metsätalouksen alueiden lisäksi. Rajoitetun käytön alueita ovat mm. monimuotoisuuden erityiskohteet, suojelualueiden lähiympäristöt, virkistysmetsät ja matkailun kannalta tärkeät alueet. Vuonna 2020 perustetuilla jatkuvan kasvatuksen havaintoalueilla tehtiin hakkuuta Luonnonvarakeskuksen suunnitelmien mukaan. Taulukossa 10 on esitetty luonnonhoidon toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä vuonna 2024. Toimenpiteitä tehtiin METSO-ohjelman toiminta-alueella yhteensä 3 909 hehtaarilla, minkä

lisäksi poltettiin 29 säästöpuuryhmää. Koko maassa toimenpidehehtaareita kertyi 11 897. Lehtojen hoitotarvetta tarkasteltiin ja hoitoa toteutettiin METSO-alueella 6 hehtaarin alalla (vastaavasti koko maassa tarkastettiin 39 hehtaaria ja hoidettiin 8 hehtaaria). Virtavesien kunnostuksia tehtiin 4,9 km ja vaellusesteiden poistoa 26 kpl METSO-alueella ja vastaavasti 22,3 km ja 118 kpl koko maassa.

Taulukko 10. Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuonna 2024 toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet valtion monikäyttömetsissä METSO-ohjelman toiminta-alueella ja koko maassa. Toteutetusta pinta-alasta osa raportoidaan tarkemmin Helmi-ohjelman seurannassa. Lähde: Metsähallitus Metsätalous Oy.

Työlaji	Pinta-ala, ha, METSO-alue	Pinta-ala, ha, koko maa
Erityishakkuut	3 563	9 544
- Uudistuskypsän metsän väljennyshakkuu	1 447	3 281
- Poiminta- ja pienaukkohakkuu	1 724	5 286
- Pienaukkouudistaminen*	17	21
- Säästöpuuhakkuu	206	250
- Vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	169	706
Lehtojen hoito	6	8
Paahdeympäristöjen hoito	28	28
Luonnonhoidollinen kulutus	71	482
Säästöpuuryhmien poltto, kpl	29	31
Soiden ennallistaminen	241	1 835
Kosteikkoelinympäristöjen hoito (REH)**	-	-
Yhteensä, ha	3 909	11 897

* Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa on noin 1/5 pinta-alasta.

** Riistaelinympäristöjen hoito, sisältyy soiden ennallistamisen pinta-alaan.

2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen

Valtioneuvoston METSO-periaatepäätös sisältää toimenpiteen luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittämisestä, mikä on käytännössä Metsähallituksen toteuttamisvastuulla. METSO-ohjelmassa valtiolle hankituista kohteista perustetaan lakisäateisiä valtion luonnonsuojelualueita tai ne liitetään olemassa oleviin valtion luonnonsuojelualueisiin. Yksityismaiden METSO-kohteista voidaan muodostaa yksityisiä luonnonsuojelualueita (YSA) tai määräaikaisia rauhoitusalueita (MRA).

Luonnonsuojeluhallinnon yhteiskäyttöisissä Suojelualuetietojärjestelmissä, SATJ ja SAKTI, sekä Metsähallituksen OmaisuusGis-järjestelmässä ylläpidetään ja hallitaan suojelualueiden perus- ja perustamistietoja. Järjestelmistä on saatavissa paikkatietoa valtiolle hankituista suojelualueista, yksityisistä suojelualueista sekä määräaikaisesti rauhoitetuista METSO-kohteista. Järjestelmistä on kuitenkin haasteellista irrottaa valtiolle hankittujen ja luonnonsuojelualueisiin jo liitettyjen kohteiden osalta METSO-kohteiden tietoja ja ne voivat sisältää epätarkkuuksia.

Maaliskuussa 2024 viranomaiskäytössä oleviin Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoihin lisättiin aineisto Helmi-ohjelman toimenpidekohteista. Aineisto sisältää muiden organisaatioiden toimittamien tietojen ohella SATJ-järjestelmään tallennetut vapaaehtoisesti suojellut Helmin soidensuojelun tavoitteita toteuttavat YSA-kohderajaukset sekä SAKTIin

tallennetut Helmi-ohjelman toteutukseen sisältyvät valmiit hoitotoimet, joita ovat toteuttaneet ja tallentaneet Metsähallituksen Luontopalvelujen ja Eräpalvelujen ohella ELY-keskukset, Riistakeskus, Metsästäjäliitto, BirdLife sekä Metsäkeskus. Lisäksi aineisto sisältää tiedot Metsähallituksen Metsätalous Oy:n tekemistä Helmi-ohjelman mukaisista toimenpiteistä. Aineiston kokoamisen ovat tehneet tiedontuottajien avustuksella ympäristöministeriö ja Syke.

SATJ ja SAKTI sisältyvät Metsähallituksen Uljas-paikkatietojärjestelmäkokonaisuuteen. Lisäksi suojelualueiden tietojen hallinnassa hyödynnetään Uljas-kokonaisuuteen kuuluvia Suojelualueiden suunnittelu- ja seurantatietojärjestelmää (SASS), Lajitiedon hallintajärjestelmää (LajiGis) sekä Palveluvarustuksen tietojärjestelmää (PAVE). Nykyiseen Uljas-kokonaisuuteen liittyviä kriittisiä kehitystöitä tehdään tarvittaessa vielä vuoden 2025 loppuun saakka.

Uljas-järjestelmän korvaavaa kokonaisuutta koskevat selvitykset aloitettiin vuonna 2021. Luontopalvelujen toimintatapaselvitys ja Uljas-järjestelmän uusimiseen liittyvä arkkitehtuuri- ja teknologiaselvitys valmistuivat keväällä 2023. Toimintatapaselvityksen pohjalta toteutettiin Luontopalvelujen toimintatapauudistus ja tämän mukainen uusi organisaatio aloitti toimintansa alkuvuodesta 2024. Käynnissä on myös uuden toimintatavan mukaisten prosessien mallintaminen, joka toimii perustana järjestelmäuudistukselle. Arvo-hankkeessa (Uljas-järjestelmien uusiminen) on tällä hetkellä siirrytty toteutusvaiheeseen, jossa nykyisen Uljas-järjestelmän toiminnallisuudet uusitaan vaiheittain vuoden 2027 loppuun mennessä.

2.3.5. ELO-ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät

Metsähallituksen Luontopalvelut koordinoi osana METSO-ohjelman toteutusta ennallistamisen ja luonnonhoidon työryhmää (ELO). ELO on valtakunnallinen luonnonhoidon toimijoiden, tutkijoiden ja asiantuntijoiden muodostama yhteistyöryhmä, jonka teemat sisältävät maanilinympäristöt ja sisävedet sekä luonnonsuojelualueilla että metsä- ja maatalousmailla. Työryhmä koostuu ohjausryhmästä ja kolmesta asiantuntijaryhmästä, jotka ovat Metsä-ELO, Suo-ELO ja Perinne-ELO. Sisävesien osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Vesistökuostusverkoston kanssa.

ELO-työryhmän ajankohtaisia painopisteitä ovat muun muassa METSO- ja Helmi-ohjelmiin sekä EU:n ja kansalliseen biodiversiteettistrategiaan liittyvät ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteet.

Vuonna 2024 ELO-ohjausryhmä ei kokoontunut lainkaan. Metsä-ELO järjesti teemakokouksen, jonka aiheena oli alue-ekologinen lähestymistapa ennallistamiseen ja luonnonhoitoon maisemassa. Suo-ELO:ssa keskityttiin soiden kaukokartoitukseen ja ennallistamisasetuksen tavoitteisiin soille. Perinne-ELO oli myös tauolla vuoden 2024.

Lisätietoa:

[ELO-asiantuntijaryhmät](#)

[Metsä-ELO](#)

[Suo-ELO](#)

[Perinne-ELO](#)

[ELO-ohjausryhmä](#)

3. METSO-tutkimus ja -kehittäminen

Vuonna 2024 METSO-ohjelmassa oli käynnissä neljä valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta ja yksi yhteistoimintaverkosto. MetZo III -hankkeessa jatkettiin monimuotoisuuden liittyvien paikkatietoaineistojen ja Zonation-ohjelmiston käytön kehittämistä ja julkaistiin testikartat uusista metsien suojeluarvokartoista. Hanke tukee METSO- ja Helmi-ohjelmien toteuttamista.

[Luonnonvarakeskuksen METSO-hankkeissa](#) jatkettiin vuonna 2024 METSO-ohjelmaa tukevaa tutkimusta sekä ohjelman seurantatehtäviä. Seurannan ja raportoinnin lisäksi Luken hankkeissa mm. jatkettiin uudistushakkuiden säästö- ja lahoppuustolla esiintyvän lajiston inventointiaineistojen, sekä muiden METSO-kohdeaineistojen analyysyjä ja tarkasteltiin suojelun lisäämisen alueellisia vaikutuksia. Monimuotoisuuden ja puuston kehitys metsien luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvissa käsittelyissä -hankkeessa (Luke, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Metsähallitus) on jatkettu lajisto- ja puustotutkimusta.

3.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet ja yhteistoimintaverkostot

Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet edistävät METSO-ohjelman käytännön toteutusta talousmetsissä. Hankkeissa vahvistetaan tietopohjaa ja kehitetään luonnonhoidon keinoja ja ohjeistuksia sekä uudenlaisia työkaluja ja toimintamalleja luonnonhoidon kohdentamisen tueksi. Hankkeissa myös toteutetaan luonnonhoitotöitä. Vuonna 2024 oli käynnissä neljä luonnonhoidon kehittämishanketta.

Suomen metsäkeskuksen vetämä [Lehtokeskusalueiden luontohelmet \(Lehtohelmet\)](#) -hanke (2021–2024) oli ensimmäinen METSO- ja Helmi-ohjelmien yhteishanke. Sen tavoitteena oli laajentaa lehtojen tavoitteellista hoitoa Pirkanmaalta muualle Etelä-Suomen lehtokeskuksiin. Hankkeen tuloksista ja toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.1.1.

Tapio Oy:n vetämän [Lehtokartoitusten käytäntöjen kehittäminen](#) -hankkeen (2024) tavoitteena oli lehtokartoituksen käytäntöjen kehittäminen ja lehtojen pisteytysjärjestelmän suunnittelu. Tavoitteiden tueksi pilotoitiin lehtojen kartoitusta maastossa. Hankkeen tuloksista ja toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.1.2.

Suomen metsäkeskuksen ja Luomuksen [Tinttimetsä](#) – Metsätiaiset luonnon monimuotoisuuden viestinviejinä -hankkeessa (2024–2025) selvitetään millaisissa metsissä metsätiaiset, hömö-, töyhtö- ja kuusitiainen, menestyvät, missä tällaisia metsiä on ja mitä niiden määrän lisäämiseksi voitaisiin tehdä. Hankkeen tavoitteena on löytää käytännön keinoja parantaa metsätiaisten menestymismahdollisuuksia talousmetsissä. Tämän tueksi selvitetään aluksi, mitkä elinympäristön tekijät vaikuttavat tiaskantojen muutoksiin myönteisesti ja mitkä haitallisesti. Työssä hyödynnetään lintujen vakiolinjalaskentoja (Luomus), joihin yhdistetään tietoa metsän rakenteesta (monilähteinen valtakunnan metsien inventointi MVMI, Luke). Työ tuottaa myös paikkatietoa metsätiaisille potentiaalisesti soveliaista metsäalueista, jota voidaan käyttää viestinnän kohdentamisen tukena. Monikanavainen, positiivinen ja kannustava viestintä metsätiaisista on hankkeen keskiössä. Metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden koulutuksessa ja viestinnässä keskitytään muun muassa metsätiaisia suosiviin luonnonhoidon menetelmiin ja tuotetaan tiasmetsän hoito-opas ja tietokortti. Tintitaipaleilla esitellään maastossa

metsätiaisille soveltuvia elinympäristöjä, kerrotaan tiaisia suosivista käytännön metsän- ja luonnonhoidon menetelmistä ja opetellaan tunnistamaan metsätiaisia.

Suomen metsäkeskuksen vetämän [Talousmetsien jalopuut](#) -hankkeen (2024–2025) tavoitteena on edistää talousmetsien jalopuujatkumoi- ta niille sopivilla kasvupaikoilla. Tähän pyritään vahvistamalla metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden jalopuiden tunnistustaitoja ja lisäämällä tietotaitoa jalopuille soveltuvista luonnonhoidon menetelmistä sekä niiden viljely- ja kasvatuserämenetelmistä. Hanke järjesti syksyllä 2024 neljän webinaarin sarjan jalojen lehtipuiden monimuotoisuusarvoista. Asiantuntijana webinaareissa oli Juha Siitonen (Luke) ja niissä perehdyttiin jalopuiden merkitykseen metsien monimuotoisuudelle sekä keinoihin, joilla voi edistää jalopuiden ja niiden seuralaislajiston menestymistä. Webinaarien materiaali on saatavissa [Metsäkeskuksen materiaalipankista](#). Työn alla on myös kaksi opinnäytetyötä, joista toisessa perehdytään tammen kasvatuserämenetelmiin ja toisessa pähkinäpensaskohteille soveltuviin luonnon- ja metsänhoidon menetelmiin.

Lisätietoja [METSO-ohjelman luonnonhoidon kehittämishankkeista](#) (Metsopolku.fi)

METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostoissa sovitetaan yhteen metsien suojelua, hoitoa ja muuta käyttöä. Verkostot perustuvat metsänomistajien, METSO-ohjelman eri toimijoiden ja sidosryhmien yhteistyöhön. Vuonna 2024 oli käynnissä yksi yhteistoimintaverkostohanke.

Valonian (Varsinais-Suomen maakuntaliiton asiantuntijaorganisaatio) vetämässä yhteistoimintaverkostohankkeessa [Kuntien METSO-rantajatkumot](#) (2023–2025) kehitetään pienvesien ja rantaluonnon suojelua ja vahvistetaan rantojen monimuotoisuusjatkumoa sekä kunnan päätöksenteon että maanomistajayhteistyön kautta. Kunnilla metsänomistajina on tärkeä rooli luonnon monimuotoisuuden turvaajina. Hanke kehittää yhteistyössä Salon ja Uudenkaupungin kaupunkien kanssa kunnille sopivaa työskentelytapaa luontotiedon käyttöönottamiseksi maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa. Yhtenä päätavoitteena on tunnistaa pilottikunnista monimuotoisuuskohteita, joissa kunta voi toiminnallaan edistää alueiden suojelua ja monimuotoisuusjatkumoa. Hanke on koostanut Uudenkaupungin ja Salon kaupungeille paikkatietopakettit kuntien monimuotoisuustiedoista. Rantojen monimuotoisuuskohteita on kartoitettu myös maastossa. Kartoitusten tavoitteena on tunnistaa arvokkaat luontokohteet ja toimintatavat, joilla kohteet voidaan turvata maankäytössä. Kartoituksissa tunnistettuja pienvesikohteita kunnostetaan vuosina 2024–2025 osana Varsinais-Suomen Helmikunnat 3-hanketta. Kuntien METSO-rantajatkumot -hankkeessa tuotettiin kaksi METSO-suojelun metsänomistajatarinaa Metsopolulle: [Idea Koitonkorven suojelusta syntyi jo 1970-luvulla](#) ja [Kuuslahden pähkinäpensaslehto on Kaarinan kaupungin kätkeyty metsäaare.](#)

Lisätietoja [METSO-ohjelman yhteistoimintaverkostohankkeista](#) (Metsopolku.fi)

3.1.1. Lehtokeskusalueiden luontohelmet – Turvatumpi tulevaisuus Suomen lehtojen uhanalaistuvalla lajistolle

Jukka Ruutiainen, Suomen metsäkeskus

Valtakunnallinen luonnonhoidon kehittämishanke, toiminta-aika 2021–2024

Hankkeen verkkosivut ja julkaistut materiaalit: <https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/lehtokeskusalueiden-luontohelmet>

Valtakunnallinen METSO- ja Helmi-ohjelmahanke 2021–2024

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön rahoittama Lehtokeskusalueiden luontohelmet -hanke eli lyhyemmin Lehtohelmet oli mittava ponnistus lehtojen hyväksi. Vajaan neljän vuoden aikana hankkeessa oli monia mielenkiintoisia käännteitä. Lopulta hanke takoi taululle sellaiset lukemat, ettei niihin hanketta kirjoittaessaan olisi uskonut hankkeen vetäjään.

Kaiken perustana laaja yhteistyö

Hankkeen onnistumisen edellytyksenä oli toimiva yhteistyö eri tahojen kanssa. Hankkeeseen tavalla tai toisella osallistuneita yhteistyökumppaneita oli hanketyöntekijät mukaan lukien yli 70 henkilöä. Keskeisimpiä kumppaneita suojeltujen lehtojen hoitotöiden osalta olivat ELY-keskukset. Hanke toimi kymmenen ELY-keskuksen alueella. ELYissä hyväksyttiin hankkeessa tehtyjä hoitosuunnitelmia yhteensä 88 kappaletta. Toisena kumppanina oli Metsähallituksen Luontopalvelut, jonka kanssa linjattiin lehtojenhoidon periaatteita ja tehtiin työnjako, millä alueilla toimimme päällekkäisen työn välttämiseksi. Lisäksi Luontopalvelut tuki SAKTI-ohjelman käytössä. Kolmantena kumppanina koulutusyhteistyön saralla mainittakoon Tapio Oy, jonka kanssa järjestimme useita lehtojenhoidon koulutuksia metsäalan toimijoille.

Käytännön yhteistyötä toteutettiin metsäalan toimijoiden ja metsänomistajien kanssa. Hankkeessa tavoitetusta yli 300 metsänomistajasta noin puolella oli sellaisia lehtoja, joissa oli luonnonhoidon tarvetta. Lehtojenhoitotöitä oli toteuttamassa 41 metsäpalveluiden tuottajaa ja monet niistä useammalla kohteella. Esimerkiksi UPM ja Metsä Group toteuttivat yhteensä 36 kohteen lehtojenhoitotyöt. Samoin kymmenen eri metsänhoitoyhdistystä toteuttivat yhteensä 36 kohdetta. Erityistä kiinnostusta luonnonhoitoon osoittivat 30 metsänomistajaa, jotka itse hoitivat oman lehtokohteensa. Toimijoiden ja metsänomistajien kanssa tehdystä yhteistyöstä jäi kokonaisvaikutelma, että he kokivat tämän kaltaisen luonnonhoitotyön opettavaiseksi ja arvokkaaksi.

Monen mutkan kautta mukaviin tuloksiin

Hankkeessa riitti niin mukavia kuin ikäviäkin käännteitä. Aikaisemmista lehtohankkeista oli jo tuttua, että Etelä-Suomen lauhat talvet ja maan huono kantavuus saattavat aiheuttaa hoitotöiden viivästymisiä. Lehtoleimikot saattoivat myös siirtyä vuodella tai kahdella eteenpäin odottamaan samassa yhteydessä tehtäviä tilan muita hakkuita.

Hankkeen sisällä hanketyöntekijöiden vaihtuvuus tuli isona yllätyksenä. Kaiken kaikkiaan hankkeessa oli 14 Metsäkeskuksen työntekijää, joista moni vain käväisi hankkeessa ja siirtyi sitten muihin tehtäviin tai toiselle työnantajalle. Hankkeen pääasiallisista tuloksista vastasi neljä henkilöä, jotka toteuttivat yli 80 prosenttia kaikista hoitotöistä. Tätä selittää henkilöiden

työskentely ”lehtomaakunnissa” ja suurempi käytettävissä oleva työaika hankkeella. Loppuvuoden 2023 muutosneuvottelujen irtisanomiset vaikeuttivat hoitotoimien loppuun saattamista useilla kohteilla.

Myönteiset asiat veivät kuitenkin hankkeessa voiton, muuten eivät tulokset olisi ylittäneet tavoitteita. Laaja yhteistyö sekä metsänomistajien ja metsätoimijoiden myönteinen suhtautuminen oli perustana hankkeen tuloksille. Lisäksi hoitotöitä suunnitelleiden ja toteutuksia valvoneiden hanketyöntekijöiden sitoutuminen oli kiitettävää. Tärkeänä tekijänä oli myös molempien ministeriöiden joustava suhtautuminen ja ymmärrys hankkeen pieniin mutta perusteltuihin viivytyksiin. Ilman hankkeelle annettua lisäaikaa, tulokset olisivat jääneet saavuttamatta ja rahoitusta olisi jäänyt käyttämättä huomattavia määriä.

Hoidettuja lehtoja ja suojeltuja metsiä

Keskeisin tavoite hankkeessa oli hoitaa 120 lehtokohdetta. Tavoite oli asetettu pelottavan korkeaksi. Lopulta kohteita saatiin hoidettua peräti 155 kpl (Taulukko 11). Hyvän tuloksen taustalla vaikuttaa vahvasti se, että hanketyöntekijät saattoivat keskittyä tavoitteisiin intensiivisesti, toisin kuin oman työn ohessa tehtäviin ”ylimääräisiin” tehtäviin.

Taulukko 11. Hoitotöiden toteutusten kappalemäärät suojelluissa lehdossa ja talousmetsälehdossa. Hoitotöitä toteutettiin 11 maakunnassa, 46 kunnassa ja 155 kohteella.

Maakunta	Suojellut lehdot	Talousmetsälehdot	Yhteensä
Pirkanmaa	24	22	46
Kanta-Häme	21	8	29
Varsinais-Suomi	15	11	26
Uusimaa	17	4	21
Etelä-Savo	-	8	8
Pohjois-Savo	2	5	7
Päijät-Häme	4	2	6
Etelä-Karjala	3	3	6
Keski-Suomi	-	3	3
Pohjois-Karjala	2	-	2
Satakunta	-	1	1
Yhteensä	88	67	155

Toinen tärkeä tavoite oli sekä pysyvän että määräaikaisen suojelun edistäminen. Pysyviä suojelukohteita oli tavoitteena saada hankkeen neuvonnan tuloksena 30 kpl ja määräaikaisia 50 kpl. Nämäkin tavoitteet oli asetettu korkealle. Tuloksena oli 41 pysyvän suojelun kohdetta ja 58 määräaikaisen suojelun ympäristötukikohdetta. Tulos on uskomattoman hyvä. Se tarkoittaa, että noin kolmasosa tavoitetuista metsänomistajista teki suojelusopimuksen. Pysyvän suojelun sopimuksen teki peräti 13 prosenttia metsänomistajista, kun kohdennetulla markkinoinnilla on aikaisemmin saatu esimerkiksi Pirkanmaalla tulokseksi viisi prosenttia, mikä sekä on hyvä tulos. Nämä kokemukset kertovat siitä, että metsänomistajilla on halukkuutta suojeluun, kunhan saavat siitä puolueetonta tietoa. Suojelukohteita ei siis pidä vain odottaa tulevaisuuteen, vaan hyvien kohteiden löytämiseksi on tehtävä aktiivisesti töitä.

Käärijämetsän kuulumisia

Lehtojenhoidon koulutuksia järjestettiin yhteensä 23, joissa oli yhteensä 1 042 osallistujaa. Tavoitteeksi asetettu yhdeksän koulutusta oli selkeästi liian matala, koska vielä suuremmallekin määrälle koulutuksia olisi ollut tilausta. Hankkeen verkkosivuille on koostettu webinaarien opetusmateriaali ja lehtokoulutuspaketti sekä suomeksi että ruotsiksi. Sieltä löytyy myös aikaisemmissa Metsäkeskuksen METSO-hankkeissa tuottamat oppaat lehtojen hoitoon. Yhteistyössä LUOTU-hankkeen kanssa tuotettiin talousmetsälehtojen hoidon tietokortti. Lisäksi LUOTU-hankkeen kanssa tuotettiin lehtojenhoidosta videomateriaalia, joihin on linkit YouTube-kanavalle molempien hankkeiden verkkosivuilla.

Koulutusten lisäksi hanke oli esillä muissakin tilaisuuksissa. Yksi mieleenpainuvimmista tilaisuuksista oli puhua lehdoista Valkeakosken Roukon koulun yläasteen kahdeksaslukkalaisille. Tilaisuus järjestettiin keväisen vehreässä lehmusmetsässä Valkeakosken Heritynniemessä, minne koululaiset tulivat polkupyörillä 15–20 hengen ryhmissä. Ryhmiä kävi yhteensä viisi ja koululaisia 90. Kun koululaiset tulivat kohteelle ja katselivat ympärilleen niin kolmesta ryhmästä ensimmäinen ihasteleva kommentti lehmusmetsästä oli: ”Käärijämetsä!”. Se oli aikaa, jolloin Käärijän heleän vihreä bolero oli hetken aikaa jopa tunnetumpi kuin Lehtohelmet-hanke. Kaiken kaikkiaan mielenkiintoisessa iässä olevat koululaiset käyttäytyivät ja kuuntelivat hyvin. Tilaisuus poiki lisäksi sen, että osa heistä osallistui lehtojenhoitotalkoisiin vanhempiensa kanssa ja saivat siitä mukavasti rahaa retkikassaan.

Tavoitteena hankkeessa oli yhdeksän lehtijuttua, mikä oli lopulta melko vaatimaton määrä eikä sen ylittäminen vaatinut suuria ponnisteluja. Lopulta lehti- ja nettiartikkeleita oli kaiken kaikkiaan 33 kpl. Tosin suuriksi otsikoiksi lehdot eivät nousseet. Syitä varmaankin oli useita. Monet muut metsiin liittyvät laajavaikutteisemmat teemat olivat hankkeen aikana voimakkaasti esillä, kuten ennallistamisasetus, biodiversiteettistrategia, vanhojen metsien suojelukriteerit ja viimeisenä raakkutuhot. Täytyy myöntää, että lehtojen merkitys on kuitenkin marginaalinen Suomen metsätalouden ja luonnonhoidon kokonaismittakaavassa.

Tavoitteet ja niiden toteutuminen -taulukossa on esitetty hankkeen tärkeimmät tulokset (Taulukko 12). Tavoitteisiin päästiin oletettua pienemmällä määrällä metsänomistajakontakteja.

Taulukko 12. Hankkeen keskeiset tavoitteet ja niiden toteutuminen.

Keskeiset tavoitteet	Tavoite kpl	Toteuma		
		kpl	ha	%
Metsänomistajakontaktit	380	312	-	82
Talousmetsälehtojen hoitosuunnitelmat	70	70	91	100
Suojeltujen lehtojen hoitosuunnitelmat	80	88	133	110
Hoidetut talousmetsälehdot	50	67	72	134
Hoidetut suojelulehdot	70	88	88	126
Järjestetyt koulutustilaisuudet	9	23	-	256
Välitetyt pysyvän suojelun kohteet	30	41	256	137
Toteutuneet ympäristötukikohteet	50	58	170	116

Pienten hoitotöiden tekeminen joustavammaksi

Hankkeen hoitotöiden joustavan ja nopean toteutuksen taustalla oli rahoitusmalli, joka toimi erinomaisesti. Hankkeella oli oma budjetti hoitotöille, mikä mahdollisti nopean töiden aloittamisen. Töiden toteuttaja valittiin tarjolla olevista toimijoista lehtojen hoidon kokemuksen ja metsänomistajan olemassa olevien asiakassuhteiden perusteella. Hoitotöiden toteutukset tehtiin ennalta sovitulla tuntihinnalla tuntityönä ja toteutusten ja kustannusten seuraaminen perustui hanketyöntekijöiden osaamiseen ja kokemukseen. Lisäksi malli mahdollisti metsänomistajien osallistumisen hoitotöiden tekemiseen itse, mikä laski kustannuksia arviolta jopa puoleen verrattuna kohteen hoitamiseen kilpailutuksen kautta ulkopuolisella toimijalla.

Erilaisia rahoitusmalleja olisikin tarpeen pohtia perusteellisesti uudestaan. Metsäkeskuksen metka-rahoituksen ja ELY-keskusten Helmi-rahoituksen käyttö olisi saatava huomattavasti joustavammaksi ja tehokkaammaksi. Kilpailuttamisella saatava rahoituksen säästö on marginaalista eikä pienialaisten kohteiden hoitotöiden kustannuksia saada käytännössä yhtään matalammiksi, todennäköisesti päinvastoin. Kilpailutuksissa kun tarjoaja tekee tarjouksen yleensä varman päälle tappioita välttääkseen. Lisäksi kilpailutus itsessään vie aikaa ja lisää kokonaiskustannuksia.

Huomattavaa on, että yli puolelle hoidetuista kohteista ei tullut laskutettavia kuluja ollenkaan. Suojelualueiden hoitotöistä laskutettiin hanketta 63/88 kohteella ja talousmetsälehtojen hoitotöistä 7/67 kohteella. Suurin osa talousmetsälehtojen ja osa suojeltujen lehtojen hoitotöistä tehtiin muun hakkuun yhteydessä. Luonnollisesti näiden kohteiden suunnitteluun ja hoitotöiden opastukseen käytettiin aikaa. Osa lehtojenhoidosta voidaan siis hyvin tehdä monimuotoisuutta edistävänä talousmetsien hakkuuna eikä luonnonhoitotoimiin aina tarvita erillistä tukea.

Hankkeesta paljon opittavaa

Kannattaa tutustua Letohelmet-hankkeen loppuraporttiin (Ruutiainen 2024). Raportista saa paljon tietoa, mitkä ovat lehtojen hoidon onnistumisen edellytykset ja mihin kannattaa varautua. Myös raportin laaja kuvamateriaali hoidetuista kohteista avaa lehdoissa tehtävien hoitotöiden merkitystä.

Kuva 8. Valkeakosken Heritynniemessä tehtiin hoitotöitä usealla luontotyyppikohteeksi rajatulla lehmusmetsäalueella. Virkistysalueella alikasvoskuusien raivaus tehtiin kaupungin metsurien toimesta. Kuva: Jukka Ruutiainen.

Kuva 9. Valkeakosken Heritynniemessä tehtiin hoitotöitä usealla luontotyyppikohteeksi rajatulla lehmusmetsäalueella. Hakuutähteet poltettiin talkootyönä. Kuva: Jukka Ruutiainen.

3.1.2. Lehtojen määrä, sijainti ja laatu on pääosin tuntematon – lehtojen kartoitustarve on suuri

Petri Heinonen, Tapio Oy

Lehtokartoitusten käytäntöjen kehittäminen

Valtakunnallinen luonnonhoidon kehittämishanke, toiminta-aika 2024

Hankkeen verkkosivut ja julkaistut materiaalit: <https://tapio.fi/projektit/lehtokartoituksen-kaytantojen-kehittaminen/>, <https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/lehtokartoituksen-kaytantojen-kehittaminen/>

Lehtojen merkitys Suomen metsissä

Lehtojen metsätaloudellinen merkitys on valtakunnan tasolla pieni, mutta lehtokeskusalueilla ja hemiboreaalisessa vyöhykkeessä lehdot voivat olla merkityksellisiä. Paikoin, esimerkiksi Lohjan kunnan alueella, lehdot voivat olla jopa vallitseva metsätyyppi. Luonnonsuojelualueilla lehtoja on kaikkiaan vajaat 15 000 ha.

Vaikka lehtoja on vain noin 1–2 prosenttia Suomen metsämaan pinta-alasta, lähes puolet (45 %) Suomen metsien uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti lehdoissa (Hyvärinen ym. 2019) ja suurin osa (77 %) lehtoluontotyypeistä on luokiteltu uhanalaisiksi eikä yksikään lehtoluontotyyppi ole säilyvä (Kouki ym. 2018).

Luontotyyppien uhanalaisuusarviossa havaittiin, että valtakunnan metsien inventointiaineistoista (VMI) laskettu lehtopinta-ala on yli kuusinkertainen muista lähteistä laskettuun lehtopinta-alaan verrattuna. VMI tulosten mukaan lehtojen pinta-ala on ollut hiukan vaihdellen runsaat 350 000 ha VMI 9:n tuloksista alkaen. Eri toimijoiden paikkatietojärjestelmistä haettujen lehtojen kokonaispinta-ala oli noin 60 000 ha. (Kouki ym. 2018.)

Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit jalopuumetsät, pähkinäpensaikot ja tervaleppämetset ovat tyypillisesti lehtoja. Eräät lehto- ja ruohokorvet sekä rehevät lehtolaikut on määritelty metsälaisissa erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi.

Kaikki boreaalisen vyöhykkeen lehdot ovat periaatteessa direktiiviluontotyyppiä 9050 Lehdot. Lehtojen ryhmän sisältä erotetaan erikseen direktiiviluontotyypit 9020 Jalopuumetsät sekä 9180 Raviini- ja rinnelehdot. Harjuilla esiintyvät lehdot luetaan kuuluvaksi direktiiviluontotyyppiin 9060 Harjumetsät.

Lehdot määritettiin yhdeksi kohdeluontotyyppiksi METSO-ohjelman luonnontieteellisissä valintaperusteissa vuonna 2008 (METSO:n valintaperustetyöryhmä 2008) ja uudelleen valintaperusteiden päivitetystä versiossa 2016 (Syrjänen ym. 2016).

Lehdot ovat olennainen luontotyyppi puuta jalostavan teollisuuden sekä MTK:n ja SLC:n monimuotoisuustiekartoissa (Metsäteollisuus ry ja Sahateollisuus ry 2023, MTK ja SLC 2024).

Tietotarpeet ja maastotyöohje

Koska lehdot ovat merkityksellinen luontotyyppi lainsäädännössä, METSO-ohjelmassa sekä eri toimijoiden monimuotoisuustiekartoissa, niihin liittyy moninaisia lehtojen laatuun liittyviä tietotarpeita.

Osana Lehtokartoitusten käytäntöjen kehittäminen -hanketta tuotettiin maa- ja metsätalousministeriön erillistilauksesta myös ehdotus lehtojen hoitotarpeen pisteytyksestä, jolla voidaan arvioida suojelun ja taloudellisesti tuettujen hoitotoimenpiteiden ekologista vaikuttavuutta (Siitonen 2024) ja toteuttaa siten tehokasta kohdevalintaa.

Lehtokartoituksen maastossa kerättävä tieto määriteltiin hankkeessa siten, että kaikki eri tarpeet tulisivat tyydytetyksi mahdollisimman kattavasti. Maastotyöohjeessa on kuvattu lehtokohteen määrittely ja rajauskäytäntö, maastokartoituksen mittaamenetelmät sekä tiedon tallentaminen (Heinonen ym. 2025).

Maastotyö

Lehtojen sijainti on Suomessa valtaosin tuntematon, joten oli tarve tuottaa paikkatietoaineisto, joka pystyisi ennustamaan lehtojen sijaintia. Tätä varten hankkeessa luotiin jatkuva rasterimuotoinen (rasterin koko 16 x 16 metriä) karttapinta potentiaalisten lehtojen sijainnin tunnistamiseen sekä maastotöiden kohdentamisen apuvälineeksi. Lopputulos on valtakunnallinen teemakartta, jonka pikselien arvona on indeksiluku, joka kuvaa todennäköisyyttä sille, että kasvupaikka on lehto.

Hankkeen maastotöitä tehtiin Raaseporin, Naantalın ja Nilsiän alueilla hankkeeseen palkattujen maastotyöntekijöiden sekä Varsinais-Suomen ja Pohjois-Savon ELY-keskusten luontokartoittajien toimesta. Maastotyökausi jäi lyhyeksi, sillä maastotyöt päästiin aloittamaan vasta heinäkuussa. Toisaalta maastotyötä tehtiin jonkin verran vielä lokakuussakin.

Tulokset

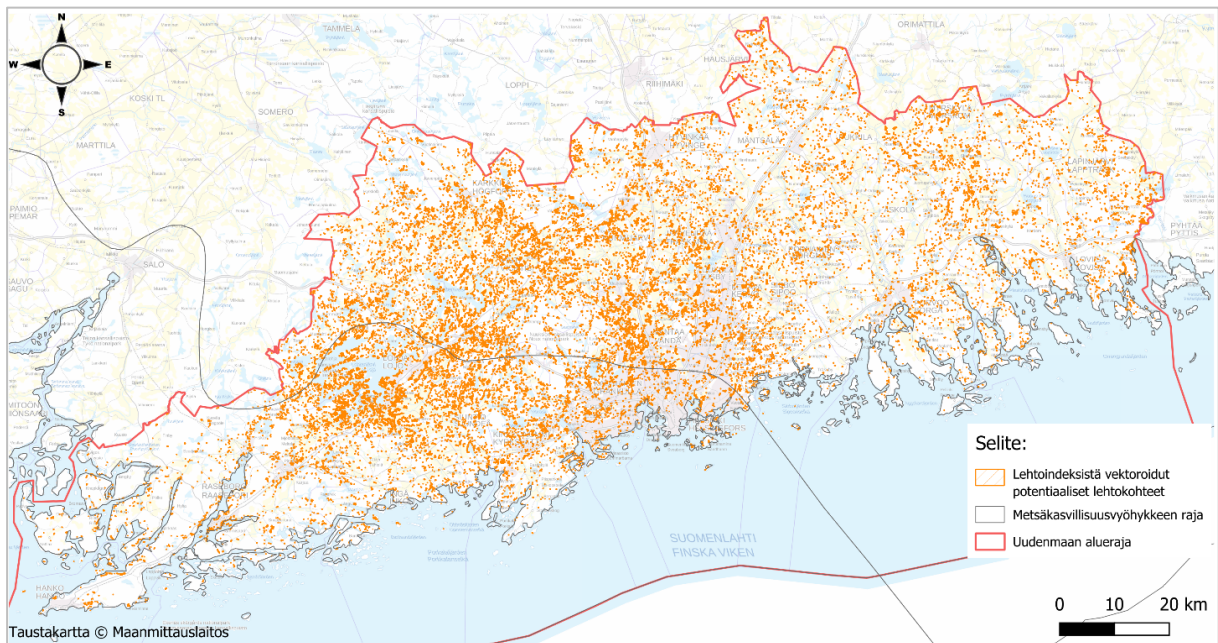
Vallitsevin lehtotyyppi kuvioituilla maastomittauskohteilla oli keskiravinteinen tuore lehto. Raaseporin mittauskohteilla oli merkittävästi myös keskiravinteista kosteaa lehtoa ja Naantalın kohteilla runsasravinteista tuoretta lehtoa. Vähäisemmässä määrin löytyi lehtokorpia, hakamaita tai metsälaitumia, keski- ja runsasravinteista kuivaa lehtoa sekä peltoheittoja.

Maastomittauskohteilta mitattiin tietoa niiden puulajisuhteista, järeiden lehtipuiden ja jalopuiden sekä kuolleen puun määristä.

Olennainen tieto oli maastotyöntekijöiden kokemus mittausmenetelmistä, sen haasteista, mahdollisista puutteista ja eri työtehtävien vaatimasta aikamenekistä. Lehdon rajaaminen oli maastotyön ammatillisesti haastavin ja aikaa vievin tehtävä. Vakava takaisku oli hankkeessa käytetyn maastotabletin epäluotettavuus tai käytön vaikeus, jonka vuoksi mitattuja tietoja kadotettiin jonkin verran. Maastotabletilla ei myöskään pystynyt tekemään tarkkaa karttaraajasta mitatuista kohteista.

Hankkeessa tuotettu rasterimuotoinen lehtoindeksikartta potentiaalisista lehdoista muokattiin tarkemmaksi vektorikartaksi, joka kattaa Uudenmaan maakunnan alueen (Kuva 10). Rasterimuotoisen kartan pikseliarvoja tarkasteltiin Uudellamaalla Metsähallituksen SAKTI-järjestelmän lehtorajauksen sekä lehtojensuojeluohjelman inventointiaineiston avulla. Lisäksi pikselien vaihteluväliä tarkasteltiin Suomen metsäkeskuksen hila-aineiston lehtokohteilla. Vertailukohteilla olevien pikselien indeksiarvojen vaihteluvälin perusteella rasterimuotoista indeksiaineistoa rajattiin siten, että siitä poistettiin pikselit, joiden indeksiarvot eivät todennäköisesti enää indikoineet lehtoa. Jäljelle jääneistä pikseleistä muodostettiin vektorikartta siten, että polygonien koon alarajaksi määritettiin 0,25 ha. Lopullinen pikselien kynnyсарvo haarukoitiin siten,

että vektorikartan antama lehtojen pinta-ala Uudellamaalla on samaa suuruusluokkaa VMI 13:n antaman pinta-alan kanssa.

Kuva 10. Lehtoindeksistä vektoroidut potentiaaliset lehtokohteet Uudellamaalla.

Analyysin lopputulosta validoitaessa huomattiin, että lehtoindeksin kynnyksarvon määrittäminen ei ole yksiselitteistä ja sen määräytymistä tulisi vielä tutkia tarkemmin. Kynnyksarvo saattaa myös vaihdella eri puolella Suomea. Tässä analyysissä tutkittiin vain Uudenmaan alueelle sijoittuvaa lehtoindeksiä.

Johtopäätökset

Hankkeessa tehtiin maastotyötä aika pienellä pinta-alalla, eikä mittaustuloksia voi tilastollisen epävarmuuden vuoksi juurikaan yleistää koskemaan laajempaa maantieteellistä aluetta. Hankkeen tärkein lopputulos on lehtojen kartoitus- ja arviointimenetelmän testaaminen, arvio sen soveltumisesta laajempaan lehtoinventointiin sekä suositukset menetelmän parantamiseksi. Luken tuottama lehtoindeksikartta osoittautui erittäin hyödylliseksi työkaluksi. Maastokohteet löydettiin sen avulla erittäin hyvin.

Tulevissa lehtokartoituksissa maastotyöntekijät tulee kouluttaa huolella lehdon tunnistamiseen ja rajaamiseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että eri inventoijat soveltavat lehtojen rajausperiaatteita yhteneväisesti. Laajemmassa lehtokartoitushankkeessa ei ole ajankäytön vuoksi mahdollista mitata lehti-, jalo- ja lahoppuustoa tässä hankkeessa toteutetulla tavalla kaikilta kuvioilta, vaan näiden tunnuksien mittaamiseen tulee käyttää soveltuvaa otantamenetelmää.

Mikäli lehtojen inventointitiedot kerätään maastotallentimella, maastotietojen aukoton tallennus ja myöhempi muokkausmahdollisuus sekä maastotallentimen virheetön toiminta tulee varmistaa huolella. Tulokset tulisi saada tallennetuksi muotoon, joka mahdollistaa niiden nopean ja virhemahdollisuudet minimoivan analyysin. Lisäksi mittauskohteen karttarajauksen tarkentamisen tai tekemisen tulisi olla mahdollista maastossa.

Suomen metsäkeskuksen ylläpitämän metsätietostandardin nykyversio tukee puutteellisesti lehtotietojen tallentamista. Hankkeen tuloksena esitimme metsätietostandardia valmistelevalle työryhmälle standardin muuttamista siten, että lehtojen laadullinen tietosisältö vastaa niiden hoidon ja suojelun nykytarpeisiin.

Lehtoennustekartta on käytettävissä, mikäli Uudellamaalla aloitetaan uusi lehtokartoitus-hanke. Uuden hankkeen myötä kertyvällä aineistolla olisi mahdollista kehittää ennustekarttaa tarkemmaksi. Samalla menetelmällä on mahdollista tuottaa ennustekartat kattamaan hemi- ja eteläboreaaliset vyöhykkeet kokonaisuudessaan. On todennäköistä, että keski- ja etenkin pohjoisboreaalisien vyöhykkeiden lehtoindeksointipisteitys joudutaan tekemään uudestaan toisenlaisella parametrivalikoimalla ja erilaisin painotuksin kuin mitä Luke käytti tässä hankkeessa.

3.2. Tukea luonnon suojelun, ennallistamisen sekä alueiden käytön suunnitteluun

*Ninni Mikkonen, Minna Pekkonen, Suomen ympäristökeskus
Santtu Kareksela, Metsähallituksen Luontopalvelut*

METSO-ohjelman toteutusta on tukenut 15 vuoden jatkumo MetZo-hankkeita, joissa on tuotettu ja kehitetty aineistoja, tietoa ja menetelmiä, joita voidaan hyödyntää luonnon suojelun ja ennallistamisen suunnittelussa. Eryityisesti on tuotettu paikkatietoa arvokkaista luontokohteista, joiden heikentämistä tulisi välttää (esim. Mikkonen 2024). Hankejatkumon aikana on myös tehty alueellisessa priorisoinnissa ja arvokkaiden kohteiden tunnistamisessa hyödynnetty Zonation-ohjelmiston kehitystyötä. Valmistuneita aineistoja on hyödynnetty esimerkiksi metsien ja soiden suojelualueverkostojen laajentamisen ja täydentämisen suunnittelussa.

Monimuotoisuustavoitteiden saavuttamiseksi maankäytön suunnittelussa tarvitaan suojelun rinnalle myös luontokohteiden ekologisen tilan parantamista. Luonnon tila voi olla heikentynyt jopa kohteilla, joiden suojeluarvo on tunnistettu alueellisesti tai koko maan tasolla merkittävaksi. Usein syynä on ihmisen aiheuttama maankäytön muutos tai luonnonvarojen käyttö. Esimerkiksi monimuotoisuuden kannalta arvokkaan suokohteen vesitalous ja sen myötä ekologinen tila voi olla heikentynyt suota ympäröivän maankäytön seurauksena. Luonnon tilan parantaminen on ajan mittaan avainasemassa luontoarvojen kehittymisen ja säilymisen kannalta.

Maakunnallisten luonnon monimuotoisuuden erityiskohteiden tunnistaminen

Luonnon tilan parantamiseen on saatu vahvistusta EU-rahoituksesta. Viimeisin MetZo-jatkumon hanke, MetZo III, liittyi mukaan vuonna 2024 käynnistyneeseen Priodiversity LIFE -hankkeeseen. Kahdeksan vuotta kestävä EU:n strategisella LIFE-rahoituksella ja kansallisella rahoituksella toteutettavan suurhankkeen päätavoitteet ovat Suomen luonnon tilan heikkenemisen pysäyttäminen ja sekä EU:n että kansallisen biodiversiteettistrategian toimeenpanon tukeminen. Priodiversity LIFE on poikkeuksellisen mittava sekä yhteistyön, maantieteellisen kattavuuden että kokonaisrahoituksen puolesta (lisätietoa ks. <https://www.metsa.fi/projekti/priodiversity/>).

Aiemmin METSO- ja Helmi-ohjelmien tarpeita varten MetZo-töissä kehitetyt aineistot, menetelmät ja opit ovat myös maakunnallisten LUMO-ohjelmien eli luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelmien käytettävissä. Vuoteen 2027 mennessä, jolloin LUMO-ohjelmat valmistuvat, tuotetaan Priodiversity LIFE -hankkeessa ja sitä tukevissa hankkeissa paikkatietoa, kuten luontoarvojen arvokarttoja ja erilaisia kytkettyvyydestarkasteluita LUMO-ohjelmista päätävien yhteistyöryhmien tarpeisiin.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Monimuotoisuudelle tärkeiden metsien tunnistamiseen uutta aineistoa

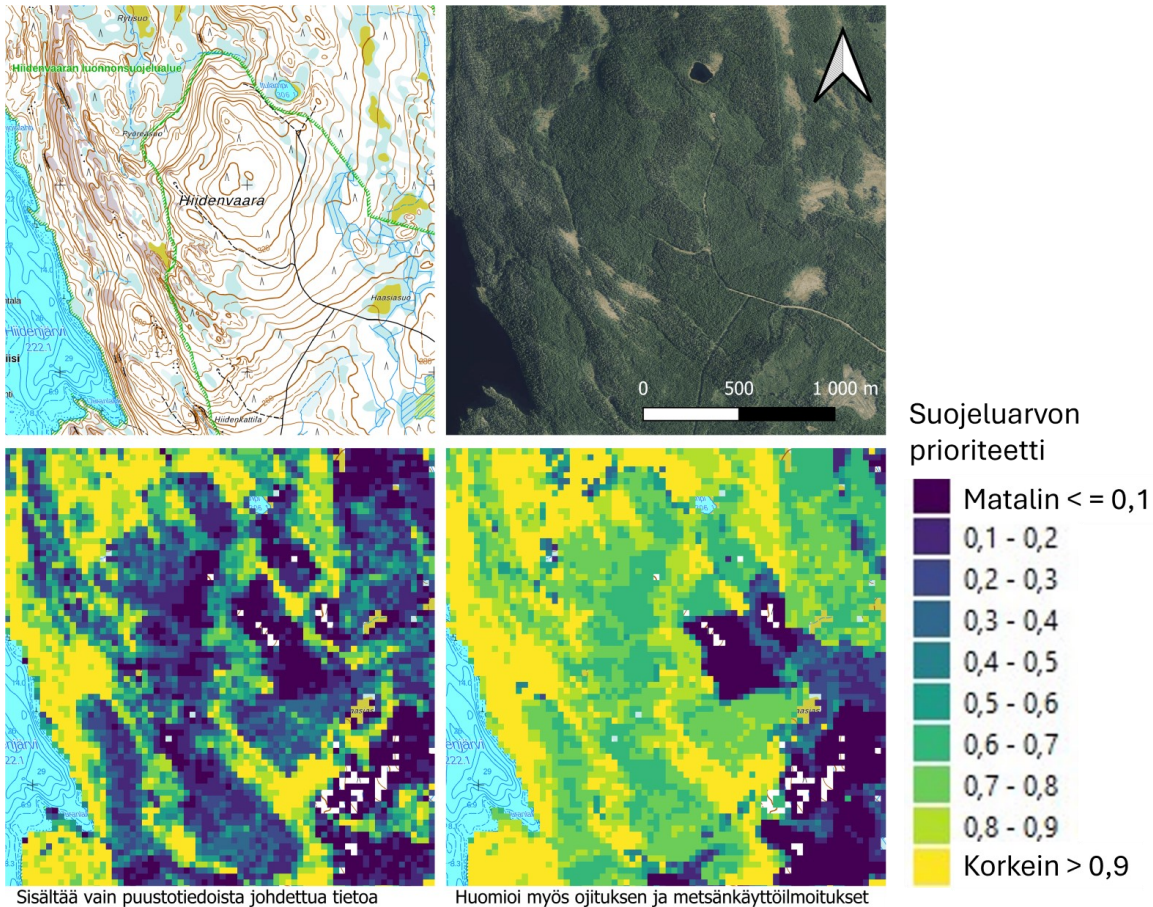
Metsät ovat olleet MetZo-hankkeiden työn ytimessä. Yksi keskeinen tavoite on ollut kehittää menetelmiä luonnon kannalta arvokkaiden metsien tunnistamiseen, ja paikkatietoaineistoja, joista olisi apua sekä luonnonsuojelun että luonnonvarojen käytön suunnittelussa.

Metsien monimuotoisuusarvoista on tullut MetZo III -hankkeen tuloksena tarjolle päivitettyä tietoa. Aiemmat MetZo-hankkeiden tuottamat aineistot ja menetelmät päivitettiin vuosien 2021–2024 aikana, ja kesällä 2024 uusimpien metsien suojeluarvokarttojen kehitystyö eteni testikarttojen julkaisuun. Testikartat ovat avoimesti katseltavissa verkossa Syken ArcGIS-karttapalvelussa¹ ja lisäksi aineistot ovat saatavilla viranomais- ja tutkimuskäyttöön pyydettyäessä (Kuva 11).

Vuoden 2024 testikarttojen tekotapa noudattaa aiemmasta opittuja hyviä käytäntöjä samalla, kun aiempien vuosien karttaversioiden heikkoudet on pyritty korjaamaan mahdollisuuksien mukaan. Uudesta puustotietoihin perustuvasta metsän suojeluarvon mallista ja muuttuneesta tarkkuudesta on saatu kannustavaa palautetta. Nykymallissa suojeluarvo lasketaan puustotiedosta hilaruutasolla (16 m tarkkuus) ja lähtöaineistona toimii vain Suomen metsäkeskuksen puustohila- ja kuvioaineisto. Analyysiin syötettävä aineisto jaotellaan kolmeen puulajiin (mänty, kuusi ja muu lehtipuu) ja kuuteentoista metsätyyppiin, kun turve- ja kivennäismaa erotellaan toisistaan. Puuston keskiläpimittaa ja tilavuutta verrataan 50 kilometrin säteellä hakkuukypsiin samankaltaisiin metsiin. Metsän monimuotoisuutta heikentäviä tekijöitä ovat metsänhoidolliset toimenpiteet ja ojitus, joista huomioidaan toimenpiteen ajankohta ja voimakkuus. Testikarttojen tarkkuus on 32 metriä.

---

¹ Karttapalvelu, josta testikartat löytyvät: <https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=e1214e4af54446f4a2a85930a8feda4b>

Kuva 11. Testikarttaesimerkki Hiidenvaarasta, Sotkamosta. Ylemmät kartat kuvaavat aluetta maastokartalla ja ilmakuvassa. Vasen alakartta kuvaa alueen puustoarvosta johdettua suojeluarvoa ja oikea alakartta näyttää Zonation-ohjelmiston tuottaman suojeluarvon, kun priorisoinnissa on otettu huomioon myös luonnon monimuotoisuutta heikentävät toimenpiteet. Priorisoinnissa on mukana monimuotoisuutta heikentävät toimenpiteet 1990-luvun loppupuolelta eteenpäin. Tämän takia esim. ilmakuvassa keskellä näkyvät nuorehkon talousmetsän alueet Hiidenvaaran laella ja vaaran etelärinteillä, joihin on kohdistunut metsänhoidollisia toimenpiteitä ennen 1990-luvun loppua, saavat vasemmassa alakartassa matalia suojeluarvon prioriteetteja, mutta prioriteetti-arvot nousevat oikeanpuoleisessa alakartassa. © Maanmittauslaitos, Suomen ympäristökeskus.

Ennallistamisen tueksi tarvitaan tietoa luonnosta

Euroopan unionin ennallistamisasetus ja vuoden 2024 lopussa käynnistynyt kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen lisäävät huomattavasti luontotietotarpeita. MetZo III on ollut mukana ennallistamisasetuksen toimeenpanon valmistelun ja suunnittelun alkutaipaleesta asti mm. erilaisten esiselvitystietojen tuottamisessa ja toimien kustannusvaikuttavuustarkasteluiden käynnistämässä (Kareksela ym. 2022, Räsänen ym. 2023).

Hankkeessa on tehty tarkastelu aiemmin toteutetun (MetZo II) ennallistamisen ja luonnonhoidon Zonation-priorisointianalyysin käytettävyydestä Metsähallituksen Luontopalveluissa ennallistamis- ja luonnonhoitotöiden ohjaamisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa (Majaniemi 2025). Lisäksi yksi keskeinen työkokonaisuus on ollut soiden ennallistamisseurantojen kehittäminen ja ennallistamisen vaikuttavuuden tarkastelu (Kareksela ym. 2021, Elo ym. 2024), josta

saadaan tietoa tukemaan mm. kansallisen ennallistamissuunnitelman laadintaa ja eri vaihtoehtojen vaikutusten vertailua.

Ennallistamisasetuksen tietotarvehaasteet tulevat koskemaan erityisesti luonnon tilan parantamisen tavoitteita ja mahdollisuuksia suojelualueiden ulkopuolella sekä toisaalta kattavien ja laaja-alaisten kokonaisuuksien tunnistamista ja kustannustehokasta huomioimisesta. Samalla korostuvat erilaiset tarpeet monimuotoisuushyötyjen vaikuttavaan tunnistamiseen ja yhteensovittamiseen erilaisten ekosysteemipalveluiden ja luontopohjaisten ratkaisujen kanssa. MetZo III -hanke on toiminut monella tapaa edelläkävijänä tällaisten ratkaisujen tunnistamisessa ja jatkossa näitä oppeja sovelletaan mm. Priodiversity LIFE -hankkeen työn edetessä.

Vihreä siirtymä, kilpajuoksu uusiutuvan energian tuottamiseen

LUMO-ohjelmien lisäksi MetZo-hankkeissa tuotetuilla aineistoilla, tiedolla ja analyysimenetelmillä voi olla käyttöä maakuntien ja kuntien alueiden käytön suunnittelun tukena. Esimerkiksi juuri nyt uusiutuvan energian ja energiainfrastruktuurin rakentaminen tuntuu etenevän nopeasti. Energiasiiirtymän ekologisen kestävyuden näkökulmasta kattavat ja hyväksytyt luontotietoaineistot ovat tarpeen suunnittelun tukena.

MetZo-hankkeissa tuotetuilla kartta-aineistoilla on kysyntää, kun Suomessa pyritään yhteensovittamaan uusiutuvan energian rakentaminen, muu maankäyttöpaine ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen sekä ennallistamisen tavoitteet sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen. Esimerkiksi kartta-aineistot, joissa on tunnistettu luonnon monimuotoisuuden kannalta alueellisesti tärkeimmät kohteet, voivat olla avuksi energiantuotannon sijoittelun suunnittelussa. Haasteena on, että vaikka aurinko- ja tuulivoimaloita ei rakennettaisikaan monimuotoisuuden kannalta tärkeimpiin kohteisiin, ne ja niihin liittyvä muu infra voivat katkoa tärkeitä viheryhteyksiä. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja luontokadon hillinnän kannalta viheryhteyksien säilyttäminen olisi erittäin tärkeää.

Luonnon kannalta kustannustehokas vaihtoehto on välttää haittaa erityisesti ekologisesti kaikkein arvokkaimmilla kohteilla ja minimoida luontohaitat maankäytön ja rakentamisen yhteydessä. Uutena lisävaihtoehtona on vielä ekologinen kompensatio. Kaikkeen tähän suunnittelutyöhön MetZon tuottamasta tiedosta on apua.

MetZoa monien kumppanien kanssa

MetZo-hankejatkumo, sellaisena kuin se on rullannut jo 15 vuotta, päättyi vuoden 2024 lopussa. Yhteistyön ydin on koostunut Suomen ympäristökeskuksen, Metsähallituksen Luontopalveluiden ja Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon tutkijoiden ja asiantuntijoiden tiimistä. Työn koordinaatiovastuu on ollut vuoroon Luontopalveluilla ja Sykellä.

Työn päärahoittaja on ollut ympäristöministeriö. Ohjausryhmien kautta työhön ovat osallistuneet toteuttajien ja päärahoittajan lisäksi muun muassa maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus (Luontopalvelut ja Metsätalous Oy), Tapio Oy, Suomen metsäkeskus, Luonnonvarakeskus, ELY-keskukset, Kuntaliitto, Uudenmaan liitto ja Ympäristötiedon foorumi.

Tarvetta paikkatietopohjaiselle ja erilaisia käyttöpaineita tai luontotavoitteita yhteen tuoville analyyseille on jatkossakin.

Kiitämme lämpimästi yhteistyöstä!

4. METSO-ohjelman viestintä

METSO-ohjelman toteutuksen kannalta on tärkeää, että kaikki metsänomistajat saavat tietoa mahdollisuuksistaan turvata metsien monimuotoisuutta. METSO-ohjelman viestinnässä keskeinen kanava on Metsonpolku.fi-verkkosivusto, joka palvelee METSO-ohjelmasta kiinnostuneita metsänomistajia, metsäammattilaisia ja kansalaisia. Sivustolta löytyvät perustiedot suojelun keinoista ja korvauksista sekä ajankohtaista tietoa ohjelman toteuttamisesta. Metsänomistaja voi tehdä sivustolla olevien lomakkeiden avulla metsiensuojeluhakemuksen ELY-keskukselle tai jättää METSO:n tiimoilta yhteydenottopyynnön. Metsäammattilaisille on tarjolla tietoa esimerkiksi ympäristötukisopimusten valmistelusta Suomen metsäkeskukselle. Sivustolla on myös yhteystiedot ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen METSO-yhdyshenkilöille.

Vuonna 2024 Metsonpolku.fi-sivustolla oli yhteensä 20 423 käyntiä. Uutismediassa METSO-ohjelma mainittiin vuonna 2024 noin 316 artikkelissa. METSO-ohjelman osumia sosiaalisessa mediassa oli yhteensä noin 916. Sosiaalisen median osumat eivät ole täysin vertailukelpoisia edellisiin vuosiin, sillä seuranta kattaa lähinnä julkisia päivityksiä X:stä (entinen Twitter), jonka käyttäjämäärä ja tavoitavuus ovat muuttuneet voimakkaasti. Lisäksi ohjelmaan liittyviä sisältöjä jaettiin METSO-ohjelman Facebook-yhteisössä, jolla on 3 800 seuraajaa.

Valtakunnallisesti METSO-ohjelmasta viestittiin ohjelman tulosten ja hankkeiden lisäksi muiden muassa kansallisen metsästrategian ja metsäneuvoston, vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteereiden sekä EU:n ennallistamisasetuksen viestinnän yhteydessä.

Useimmat ELY-keskukset ovat saavuttaneet tai ovat lähellä saavuttaa alueelliset METSO-ohjelman tavoitteet ja kohteita suojellaan vuosittain vähenevässä määrin (luku 2.1). Tämän myötä on vähentynyt ELY-keskusten tarve markkinoida METSO-ohjelmaa metsänomistajille.

Suomen metsäkeskus on kohdentanut METSO-viestintää etenkin maanomistajille, joiden ympäristötukisopimus on päättymässä. METSO-ohjelma on ollut vahvasti esillä Metsäkeskuksen asiakastyössä ja Metsään.fi-palvelussa. Vuodesta 2024 lähtien ympäristötukihakemusten valmistelu siirtyi kokonaisuudessaan metsäalan palveluntarjoajien ja yrittäjien työksi eikä suojeluserveluvalvontaa voinut tehdä enää Metsäkeskukselle.

METSO-ohjelman ja suojeluvaihtoehtojen esittely sisältyy moniin Metsäkeskuksen metsänomistajille tarjoamiin koulutuksiin ja kehittämishankkeisiin. METSO-ohjelman keinot ovat olleet esillä muun muassa talousmetsien luonnonhoitoa edistävässä Priodiversity LIFE -hankkeessa. Metsäkeskus on kouluttanut metsäalan toimijoita ympäristötukihakemusten valmisteluun. Metsäalan toimijoille on viestitty aktiivisesti ja kannustettu tarjoamaan apua metsänomistajille ympäristötukihakemusten valmistelussa. Toimijoille on tiedotettu mm. määrärahoista ja kannustettu kertomaan palveluistaan Metsään.fi-palvelussa. Metsäkeskus on viestinyt heille myös ympäristötukihakemusten käsittelyn tilanteesta.

METSO-ohjelmassa on käytössä kaksi metsänomistajille ja metsäammattilaisille tarkoitettua esitettä, jotka kertovat tiivistetysti METSO-ohjelman toimintaperiaatteista, keinoista ja korvauksista sekä siitä, millaiset kohteet soveltuvat METSO-ohjelmaan. Esitteet löytyvät sähköisessä muodossa [Metsonpolku.fi-sivustolta](https://www.metsanpolku.fi).

METSO-ohjelmalla on viestintää suunnitteleva ja tukeva viestintäryhmä, jonka puheenjohtajana toimii ympäristöministeriön viestintäasiantuntija ja sihteerinä maa- ja metsätalousministeriön viestintäasiantuntija. Ryhmä ottaa mielellään vastaan ideoita ja kommentteja METSO-ohjelman viestinnän kehittämiseksi.

5. METSO vuonna 2025

Vuonna 2025 ELY-keskuksilla on käytettävissä METSO-ohjelman kohteista maksettaviin korvauksiin ja maahankintoihin noin 21 miljoonaa euroa. Tavoitteena on suojella noin 3 700 hehtaaria vapaaehtoisin kaupoin ja yksityisinä suojelualueina. Kuluvan METSO-ohjelmakauden viimeisenä vuotena ympäristöministeriön myöntämä rahoitus jakaantuu ELY-keskusten kesken entistä tasaisemmin ja näin saadaan suojeltua tärkeimpiä kohteita eri puolilla maata. Maanomistajien tekemä kohteiden tarjonta suojeluun kuitenkin ylittää käytettävissä olevan rahoituksen mahdollisuudet ja tästä syystä kohteita kertyy käsittelyjonoihin.

Ympäristöministeriö ei enää myönnä vuonna 2025 erillistä määrärahaa ELY-keskuksille Pohjois-Suomen metsien suojeluun. Valtioneuvoston päättämien luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteerien mukaisia kohteita voidaan suojella Pohjois-Suomessa METSO:n keinoin.

Vuonna 2025 metsätalouden kannustejärjestelmän, metkan, ympäristötukisopimukseen, luonnonhoitoon ja kulotuksiin on käytössä yhteensä 24,1 miljoonaa euroa. Varat sisältävät vuoden 2025 talousarvioon varatut 11 miljoonaa euroa sekä vuosilta 2024 ja 2023 siirtynyttä käyttämätöntä kolmivuotista siirtomäärärahaa yhteensä 13,1 miljoonaa euroa. Suomen metsäkeskuksen käyttösuunnitelmaesityksessä vuoden 2025 tukimäärärahasta kohdistettaisiin ympäristötukeen 20,3 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin ja kulotukseen 3,9 miljoonaa euroa. Varojen siirrot työlajien ja maakuntien välillä ovat mahdollisia vuoden edetessä tarpeen mukaan. Luonnonhoitovaroilla toteutetaan METSO-ohjelman lisäksi sekä Helmi-ohjelman toimenpiteitä että vesiensuojelun tehostamistoimia.

Vuonna 2025 ympäristötukisopimuksia olisi mahdollista solmia käytössä olevalla määrärahalla noin 6 000 hehtaarille. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Metsäkeskukselle vuodelle 2025 4 000 hehtaarin tavoitteen. Metsäkeskus on luopunut hakemusvalmistelutyöstä ja työ on siirtynyt kokonaisuudessaan metsäalan palveluntarjoajien työksi. Metsäalan palveluntarjoajia koulutetaan ja aktivoidaan ympäristötukien hakemusvalmisteluun. Metsään.fi-palveluun valmistuu mahdollisuus sähköisen ympäristötukihakemuksen jättämiseen vuoden 2025 aikana. Jotta vuonna 2025 ja tulevina vuosina määrärahat käytetään mahdollisimman täysimääräisesti ja metsänomistajien suojelukiinnostukseen ja yhteydenottopyyntöihin pystytään vastaamaan, hakemusvalmisteluun tarvitaan metsäalan toimijoita mukaan entistä laajemmin. Myös uudelle yrittäjyydelle sekä yhteistyölle eri organisaatioiden välillä on tarvetta.

Elinympäristöjen hoidon ja kunnostuksen toteutustavoite luonnonhoitohankkeissa vuonna 2025 on 200 hehtaaria. Kulotus on poistunut luonnonhoitohanketyypeistä ja työlaji on uudessa metsätalouden kannustejärjestelmässä maanomistajan itse hakemaa tukea. Uusien kulotushankkeiden toteutustavoite on 200 hehtaaria. Luonnonhoitohankkeita toteutetaan kaksi. Hankeluihin avattavat hankkeet voivat toteuttaa sekä Helmi- että METSO-ohjelmia että vesienhoidon toimenpideohjelmia.

Vuonna 2025 ympäristötukisopimuksia päättyy noin 310 kappaletta. Päättyvien sopimusten pinta-ala on noin 1 200 hehtaaria. Erääntyviä ympäristötukisopimuksia on edelliseen vuoteen verrattuna vähän, johtuen vuoden 2015 määrärahojen alhaisesta tasosta.

Vuoden 2025 loppuun asetettua METSO-ohjelman tavoitetta 82 000 hehtaaria ei tulla saavuttamaan, koska se vaatisi ohjelmakauden viimeisenä toimintavuotena noin 16 500 hehtaarin vuosittoteutusta ympäristötuen ja luonnonhoidon osalta.

Metsäkeskus tiedottaa maanomistajia kaikista ympäristötukihakemuksia valmistelevista ta-
hoista vuonna 2025 uudistuvassa Metsään.fi-palvelussa, verkkosivulla ja eräänntyvien sopimus-
ten maanomistajille lähetettävillä kirjeillä. Toimijoita ja maanomistajia aktivoidaan Metsään.fi-
palvelun käyttöön sekä avoimen metsätiedon hyödyntämiseen hakemusten valmistelussa.

Metsähallituksen Luontopalvelut jatkaa Helmi-ohjelman toteuttamista vuonna 2023 laaditun
Helmi2030-suunnitelman mukaisesti neljän prosentin vuosittaisella lisäyksellä. Toimenpiteitä
jatketaan soiden ja metsien ennallistamisen osalta vuonna 2025 pyrkimyksenä ennallistaa
soita noin 1 500 hehtaaria, parantaa metsäisten elinympäristöjen tilaa 70 kohteella ja toteut-
taa ennallistamispoltoja mahdollisuuksien mukaan noin 100 hehtaarilla. Metsien ennallista-
mispoltojen osaajapulaan pyritään saamaan helpotusta jatkamalla Life2Taigan puitteissa
vuonna 2024 aloitettua poltonjohtajakoulutusta. Priodiversity LIFE -hanke jatkaa toimintaansa
tarkoituksenaan tuoda yhteen eri toimijat ja mahdollistaa luonnonhoidon ja ennallistamisen
toteutus raja-aidat ylittäen kokonaisuuksittain, kuten valuma-alueetasolla. Liito-orava-LIFE ja
Rannikko-LIFE -projektit saatetaan päätökseen vuoden 2025 aikana.

Metsäkatoasetuksen ja CAP-kauden 2023–2027 ympäristösopimusten tulkintojen epäselvyyk-
sistä johtuen uusien perinnebiotooppien hoitokohteiden peruskunnostusta on tehty vain
muutamilla jo aiemmin toteutukseen sovitulla kohteilla osana Helmi-ohjelmaa ja Rannikko-
LIFE-hanketta. Kokonaan uusia kohteita peruskunnostetaan vuonna 2025 harkitusti. Aiemmin
hoitoon otettujen kohteiden osalta pyritään saamaan selvyys laidunnuksen jatkumisen mah-
dollisuuksista, ja toivottavasti pystytään turvaamaan ainakin arvokkaimpien kohteiden säily-
minen hoidon piirissä. Olemassa olevien hoitokohteiden hoidon laatua ei ole mahdollista
suunnitellussa määrin parantaa täydennyskunnostustoimilla Helmi-ohjelman tavoitteiden mu-
kaisesti ympäristökorvauksiin liittyvien päällekkäisyystulkintojen vuoksi.

Ympäristöhallinnon yhteisen Uljas-järjestelmän korvaavan uuden paikkatietojärjestelmän
suunnittelu jatkuu Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien ARVO-hankkeessa. Suomen
ympäristökeskuksessa on käynnistynyt ympäristöministeriön ohjauksessa työ luonnonsuojelu-
alueina toteutettujen METSO-ohjelman kohteiden paikkatiedon kattavuuden parantamiseksi
Uljas-tietojärjestelmässä.

Metsähallitus Metsätalous Oy jatkaa luonnonhoitotoimia ja erityishakkuita omistajapolitiikan
ja tulosohjauksen linjausten mukaisesti. Metsätalous Oy jatkaa lajistonselvityksiä ja uhanalais-
ten lajien esiintymien turvaamista erilaisilla monikäyttömetsäkohteilla. Lisäksi vuonna 2025
aloitetaan selvitys lakisääteisesti suojeltavien lajien (erityisesti suojeltavat lajit, direktiivilajit)
esiintymisestä monikäyttömetsissä. Vuonna 2023 valmistuneen kokonais selvityksen pohjalta
valtion monikäyttömetsien pien- ja virtavesien kunnostustyötä jatketaan. Vuosittaisen päivi-
tyskierron mukaisesti Metsätalous Oy:n ympäristöoppaasta julkaistaan keväällä 2025 päivi-
tetty versio. Metsätalous Oy on mukana tuottamassa koko Metsähallituksen yhteistä vesien-
hoidon ympäristöopasta.

Vuonna 2025 on käynnissä kaksi valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta: Suomen
metsäkeskuksen vetämät Tinttimetsä ja Talousmetsien jalopuut. Valonian vetämä yhteistoi-
mintaverkostohanke Kuntien METSO-rantajatkumot jatkuu. Luonnonvarakeskuksen METSO-
hankkeet jatkuvat vuonna 2025.

METSO-ohjelman seurantatyöryhmä asetettiin vuoden 2024 elokuussa valmistelemaan
METSO-ohjelman jatkokautta. Laajapohjaisen METSO-ohjelman toteuttajista ja sidosryhmistä
koostuvan työryhmän työn tuloksena syntyy valmistelumuistio, jonka pohjalta

ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö tekevät päätösehdotuksen METSO-toimenpideohjelmasta. Uutta METSO-ohjelmakautta koskevan valtioneuvoston päätöksen odotetaan valmistuvan vuoden 2025 loppuun mennessä. Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön työryhmä valmistelee METSO-ohjelmalle jatkoa vuodesta 2026 alkaen.

METSO-ohjelman loppuarviointi käynnistyi syksyllä 2024 ja se valmistui alkuvuodesta 2025. Arvioinnin toteutti ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tilauksesta Pelleron taloustutkimus PTT alihankkijanaan Sweco Finland Oy. Loppuarvioinnin mukaan METSO-ohjelman vaikutus metsäluonnon monimuotoisuuteen on ollut positiivinen, suojelutoimenpiteiden ja niitä tukevien toimenpiteiden kokonaisuus on ollut tarkoituksenmukainen ja ohjelma on saavuttanut laajan hyväksyttävyyden (Horne ym. 2025).

Viitteet

- Gummerus-Rautiainen, P., Alanen, A., Eisto, K., Ilmonen, J., Keskinen, H.-L., Krüger, H., Matveinen, K., Svensberg, M., Rintala, T., Raatikainen, R., Ryömä, R. & Siitonen, J. 2021. Helmielin ympäristöohjelma 2021–2030: Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:83. 74 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-899-4>
- Elo, M., Kareksela S., Ovaskainen, O., Abrego, N., Niku, J., Taskinen, S., Aapala, K. & Kotiaho, J.S. 2024. Restoration of forestry-drained boreal peatland ecosystems can effectively stop and reverse ecosystem degradation. *Communications Earth & Environment* 5: 680. <https://www.nature.com/articles/s43247-024-01844-3>
- Heinonen, P., Nisula, K., Puusti, O. & Siitonen, J. 2025. Lehtokartoituksen käytäntöjen kehittäminen. Tapion raportteja nro. 80: 1–63. <https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/lehtokartoituksen-kaytantojen-kehittaminen/>
- Horne, P., Korhonen, O., Kulovesi-Kilpinen, S., Laturi, J., Mäkilä, K., Sajeva, M., Sepponen, S. & Värre, U. 2025. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman loppuarviointi – Johtopäätökset ja suositukset. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:52. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-873-4>
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus. – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 704 s. <http://hdl.handle.net/10138/299501>
- Kareksela, S., Räsänen, A., Kuningas, S., Louhi, P. & Ruuhijärvi, J. 2022. Esiselvitys Euroopan Unionin ennallistamislakialoitteen vaikutuksista Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 23/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 32 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-392-3>
- Kareksela, S., Ojanen, P., Aapala, K., Haapalehto, T., Ilmonen, J., Koskinen, M., Laiho, R., Laine, A., Maanavilja, L., Marttila, H., Minkkinen, K., Nieminen, M., Ronkanen, A.-K., Sallantausta, T., Sarkkola, S., Tolvanen, A., Tuittila, E.-S. ja Vasander, H. 2021. Soiden ennallistamisen suoluonto-, vesistö-, ja ilmastovaikutukset. Vertaisarvioitu raportti. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 3b/2021. <https://doi.org/10.17011/jyx/SLJ/2021/3b>
- Kaukonen, M., Thomssen, P.-M., Eskola, T., Herukka, I., Kallio, T., Karppinen, H., Karvonen, L., Korhonen, I. & Kuokkanen, P. (toim.) 2024. Metsähallitus Metsätalous Oy:n ympäristöopas.
- Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K. & Muttilainen, H. (toim.) 2024. METSO-tilannekatsaus 2023 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 49/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-924-6>
- Kouki, J., Junninen, K., Mäkelä, K., Hokkanen, M., Aakala, T., Hallikainen, V., Korhonen, K.T., Kuvluvainen, T., Loiskekoski, M., Mattila, O., Matveinen, K., Puntila, P., Ruokanen, I., Valkonen, S. & Virkkala, R. 2018. Metsät. Teoksessa Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luonto-tyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet, s. 171–201. Helsinki, Suomen ympäristökeskus & Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 5/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4816-3>

- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (MTK) & Svenska lantbruksproducenternas centralför-bund SLC r.f (SLC) (toim.). 2024. MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartta maa- ja metsätaloudelle. 431 s. www.mtk.fi/luonnon-monimuotoisuus ja www.slc.fi/bdfardplan
- Majaniemi, S. 2025. Luonnonhoidon ja ennallistamisen vaikuttavuus – vaikuttavuusanalysoinnin priorisointitulosten huomioiminen luonnonhoidon suunnittelussa. Opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202502112659>
- METSOn valintaperustetyöryhmä 2008. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Suomen ympäristö 26/2008. Ympäristöministeriö. <http://hdl.handle.net/10138/38356>
- Metsäteollisuus ry ja Sahateollisuus ry. 2023. Puuta jalostavan teollisuuden tiekartta. Monimuotoisemmat metsät. 20 s. <https://www.metsateollisuus.fi/monimuotoisuus> ja www.sahateollisuus.com/metsaluonnonmonimuotoisuus
- Mikkonen, N. 2024. Spatial conservation prioritization for the improvement of the national protected area network. Helsingin yliopisto. Dissertations Universitatis Helsingiensis. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9915-7>
- Ruutiainen, J. 2024. Lehtokeskusalueiden luontohelmet, Turvatumpi tulevaisuus Suomen lehtojen uhanalaistuvalla lajistolle. Loppuraportti 10.3.2021 – 30.9.2024. Valtakunnallinen METSO- ja Helmi-ohjelmahanke. 50 s. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/lehtokeskusalueiden-luontohelmet-loppuraportti.pdf>
- Räsänen, A., Kekkonen, H., Lehtonen, H., Miettinen, A., Wejberg, H., Kareksela, S., Tzemi, D., Aro, L., Kuningas, S., Louhi, P. & Ruuhijärvi, J. 2023. Euroopan unionin ennallistamisasetusehdotuksen luontotyyppi- ja turvemaatavoitteiden vaikutukset Suomessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 1/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 76 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-586-6>
- Seppälä, J. 2021. Pohjois-Suomen metsien suojelun erillismääräraha vuosille 2020–2022. Julkaisussa: Anttila, S., Koskela, T., Simkin, J. & Aapala, K. (toim.) 2021. METSO-tilannekatsaus 2020 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. s. 38. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-213-1>
- Siitonen, J. 2024. Lehtojen hoitotarpeen pisteytys – taustaraportti. Luonnonvarakeskus. 2024.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön raportteja 17. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4606-0>
- Valtioneuvosto 2014. Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025. Valtioneuvosto. 18 s. <https://metsonpolku.fi/tietoa-metso-ohjelmasta>

Liitteet

Liite 1. Luonnonhoidon tavoitteet alueellisten metsäohjelmien (AMO) alueittain vuosille 2021–25 ja toteutuksen tilanne vuoden 2024 lopussa. Kemera/metka-rahoitteiset luonnonhoitohankkeet kpl, METSO-toteutus ha, luonnonhoidon koulutukset kpl. Lähde: Suomen metsäkeskus.

Palvelualue ja AMO-alue

Hanketyyppi	KAI		Pohjoinen				KS				PK				Itäinen				KAS				ES				EKP				Läntinen				PI				HÄ				Eteläinen				AMO-alueet yhteensä	
	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo	Tot	Tavo yhteensä	Toteuma yhteensä										
Luonnonhoitohankkeet																																																
1. Usean tilan alueelle ulottuvien elinympäristöjen kunnostustyöt ja metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistaminen, hankkeita kpl	3	1	3	1	4	4	4	2	4	3	4	6	4	0	6	2	3	0	3	0	3	1	4	2	4	0	4	1							53	23												
2. Metsäojituksista aiheutuneiden vesintöhdöiden estäminen tai korjaaminen, hankkeita kpl	5	2	5	2	8	12	4	3	4	2	4	3	5	1	10	4	5	4	5	0	5	3	6	9	4	1	3	2							73	48												
3. Metsien monimuotoisuutta edistävä kulutus, hankkeita kpl	5	6	5	3	5	3	2	3	2	2	2	4	5	7	5	2	5	2	5	5	5	2	4	6	4	1	4	3							58	49												
Kulutus, hehtaaria	30	35	30	64	30	9	12	14	12	19	12	18	20	18	20	7	25	5	25	25	25	7	20	27	20	2	20	37							301	287												
LH-hankkeet yhteensä kpl	13	9	13	6	17	19	10	8	10	7	10	13	14	8	21	8	13	6	13	5	13	6	14	17	12	2	11	6							184	120												
Vapaaehtoinen suojele																																																
Ympäristötuki, ha	1000	758	1500	3262	1600	1572	1100	1044	1100	513	1100	745	1100	553	1400	700	750	664	1000	875	1000	810	1200	1041	750	417	1100	430							15700	13384												
METSO-välitys, ha	20	129	10	45	30	13	200	85	100	0	100	30	150	43	200	30	250	223	250	200	250	181	400	151	400	83	400	77							2760	1290												
Luonnonhoidon koulutukset ml. talousmetsien luonnonhoito, vapaaehtoinen suojele, vesien suojele ja elinympäristöjen kunnostus																																																
Maanomistajakoulutukset, kpl	10	13	10	4	10	15	15	4	10	7	25	31	10	8	20	12	10	10	10	11	10	26	10	8	10	10	10	18							170	177												
Toimijakoulutukset, kpl	10	9	10	6	10	14	10	12	10	6	10	14	5	4	20	10	10	11	10	11	10	8	10	1	10	8	10	10							145	124												
Luonnonhoidonkoulutukset yhteensä, kpl	20	22	20	10	20	29	25	16	20	13	35	45	15	12	40	22	20	21	20	22	20	34	20	9	20	18	20	28							315	301												

Alueet: LS = Lounais-Suomi (Satakunta ja Varsinais-Suomi), PI = Pirkanmaa, EKP = Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, PS = Pohjois-Savo, KS = Keski-Suomi, PK = Pohjois-Karjala, LA = Lappi, PP = Pohjois-Pohjanmaa, KAI = Kainuu, PO = Pohjanmaa, UU = Uusimaa, HÄ = Häme, ES = Etelä-Savo, KAS = Kaakkois-Suomi (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso)

**Löydät meidät
verkosta**

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki